

Inštitút pre výskum práce a rodiny
Institute for Labour and Family Research

Návrh na vytvorenie systému súhrnného spracovania štatistických údajov
a zabezpečenie ich pravidelného publikovania v činnosti PZ SR, MS SR a zdravotníctva

ZBER ADMINISTRATÍVNYCH DÁT O PARTNERSKOM NÁSILÍ ZA ROK 2018

Mgr. Zuzana Očenášová, PhD.

2020

„Domov musí byť bezpečné miesto pre všetkých“

Návrh na vytvorenie systému súhrnného spracovania štatistických údajov
a zabezpečenie ich pravidelného publikovania v činnosti PZ SR, MS SR
a zdravotníctva

Zber administratívnych dát o partnerskom násilí za rok 2018

Mgr. Zuzana Očenášová, PhD.

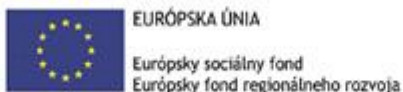
Bratislava, 2020

Národný projekt Prevencia a eliminácia rodovej diskriminácie

OP ĽZ NP 2018/4.1.2/01

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja
v rámci Operačného programu Ľudské zdroje
www.esf.gov.sk

Odborná garancia: Oľga Pietruchová

Vydanie: Prvé vydanie

Vydavateľ: Inštitút pre výskum práce a rodiny

Rok vydania: 2020

Rozsah: 50 strán

Text neprešiel jazykovou korektúrou.

Obsah

Zber administratívnych dát o partnerskom a domácom násilí - kontext	4
Zdravotnícka štatistika	7
Administratívne dáta o stíhaní trestných činov v prípadoch partnerského a domáceho násilia	12
Zber a zverejňovanie administratívnych dát v jednotlivých inštitúciách	12
POLÍCIA	12
PROKURATÚRA	13
SÚDNICTVO.....	14
Štatistická definícia partnerského násilia na ženách a domáceho násilia pre účely štatistík o stíhaní trestných činov v prípadoch partnerského a domáceho násilia	16
Štatistiky o stíhaní trestných činov v prípadoch partnerského a domáceho násilia za rok 2018.....	19
POLÍCIA	19
PROKURATÚRA	23
SÚDNA ŠTATISTIKA	23
Porovnanie štatistík za jednotlivé inštitúcie spracovávajúce dáta o trestnom konaní	29
Návrh ukazovateľov o počte prípadov rodovo podmieneného násilia a spôsobe, akým bol tento prípad inštitúciou ukončený	30
Napĺňanie indikátorov slovenskými administratívnymi dátami	33
Hlavné problémy pri napĺňaní indikátorov	41
Návrh systému súhrnného spracovania štatistických údajov na meranie efektivity trestného konania v prípadoch partnerského a domáceho násilia	41
Odporúčania na zlepšenie zberu administratívnych dát	44
Zdravotníctvo	44
Polícia	44
Prokuratúra	45
Justícia	45
Všeobecne pre trestné konanie	45
Zoznam použitej literatúry	46
Príloha č. 1: Štatistická definícia trestných činov domáceho a partnerského násilia.....	47
Príloha č. 2: Návrh indikátorov rodovo podmieneného násilia a ich vykazovania	48

Zber administratívnych dát o partnerskom a domácom násilí - kontext

Administratívne dáta v oblasti partnerského násillia na ženách a domáceho násillia sú dôležitým nástrojom pri tvorbe verejných politík týkajúcich sa týchto oblastí. Napriek tomu, že neposkytujú dostatočné informácie o výskyte týchto druhov násillia v populácii, čomu sa viac približujú reprezentatívne prieskumy, prinášajú informácie o fungovaní systému v oblasti prevencie a eliminácie násillia. Navyše, sú pomerne efektívnym prostriedkom ako získať dáta o prípadoch násillia, ktoré boli nahlásené a riešené v jednotlivých inštitúciách, či už v trestnom konaní (polícia, prokuratúra, súdnictvo) alebo v oblasti zdravotníctva. Tieto dáta sú dôležitým indikátorom, či stanovené verejné politiky fungujú a naplňajú svoje ciele. Napríklad, v prípade dát o trestnoprávnom konaní poskytujú informácie o tom, nakoľko sú prípady násillia na ženách a domáceho násillia postihované a ich páchatelia potrestaní a nakoľko trestnoprávny systém poskytuje obetiam dostatočnú podporu a ochranu. Pravidelný zber a publikovanie dát o násilí na ženách a domácom násilí sú preto súčasťou viacerých stratégií a verejných politík týkajúcich sa týchto oblastí.

Na národnej úrovni sa téme zberu a publikovaniu dát v oblasti partnerského násillia venuje **Národný akčný plán pre prevenciu a elimináciu násillia páchaného na ženách na roky 2014 – 2019**. V rámci operačného cieľa *Vytvárania dostatočnej poznatkovej bázy o výskyte a rôznych aspektoch násillia na ženách* si stanovuje úlohu *vytvoriť systém súhrnného spracovania štatistických údajov a zabezpečiť pravidelné publikovanie štatistických údajov o násilí páchanom na ženách*¹. Predkladaná správa o stave zberu administratívnych dát v oblasti policajnej, justičnej a zdravotníckej štatistiky má prispieť práve k tomuto cieľu.

K zbieraniu dát v uvedených oblastiach je Slovenská republika viazaná aj viacerými medzinárodnými dokumentami. Napríklad, zber dát a ich poskytovanie je povinnosťou národných štátov aj na základe **Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov**. Na základe článku 28 tejto smernice sú štáty povinné poskytovať Komisii údaje a štatistiky v trojročných cykloch. Recitál v článku 64 špecifikuje túto povinnosť nasledovne:

*„Príslušné štatistické údaje môžu zahŕňať údaje zaznamenané justičnými orgánmi a orgánmi presadzovania práva a pokiaľ možno aj administratívne údaje, ktoré zozbierali služby zdravotnej starostlivosti a služby sociálneho zabezpečenia a verejné a mimovládne organizácie na podporu obetí alebo služby restoratívnej spravodlivosti a iné organizácie, ktoré sa venujú obetiam trestných činov. Justičné údaje môžu zahŕňať informácie o oznámených trestných činoch, počte vyšetrovaných trestných činov a počte osôb stíhaných a odsúdených za trestný čin.“*²

Podľa recitálu by zbierané dáta mali obsahovať:

- Typy nahlásených trestných činov
- Vek obete
- Pohlavie obete
- Počet trestných činov

¹ Národný akčný plán pre prevenciu a elimináciu násillia páchaného na ženách na roky 2014 – 2019

² Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ z 25. októbra 2012, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov a ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2001/220/SVV

- Počet obetí
- Počet vyšetrovaných prípadov
- Počet obžalovaných
- Počet odsúdených
- Počet doporučení na pomáhajúce inštitúcie políciou
- Počet obetí, ktoré žiadali, dostali alebo nedostali podporu alebo služby restoratívnej justície.³

Usmernenie Generálneho riaditeľstva pre spravodlivosť, slobodu a bezpečnosť EK vo svojom usmernení k transpozícii Smernice o obetiach vyzýva členské štáty, aby sa zamerali aj na zber dát týkajúcich sa „špecifických foriem kriminality, ako napríklad trestných činov spadajúcich pod rodovo podmienené násilie a akým spôsobom je obetiam týchto trestných činov poskytovaná podpora a ochrana. Zber takýchto dát je komplikovaný vzhľadom k všeobecnému nízkemu počtu nahlasovaných prípadov niektorých typov trestných činov (napr. znásilnenie, domáce násilie, násilie z nenávisťi). Členské štáty by preto mali podporovať systematickú registráciu a narábanie s podaniami na políciu, v justičnom, zdravotnom a sociálnom systéme ako aj v iných relevantných inštitúciách a u mimovládnych organizácií pracujúcich s obeťami“.⁴

Zber údajov a dát je tiež súčasťou **Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácomu násiliu a o boji proti nemu** podľa článku 11.⁵

Na základe uvedených medzinárodných dokumentov vytvoril **Európsky inštitút pre rodovú rovnosť** (EIGE) 13 indikátorov týkajúcich sa partnerského a sexuálneho násillia na ženách, ktorých cieľom je usmerniť zber a poskytovanie štatistických údajov členskými štátmi⁶. Indikátory sa týkajú najmä policajných a súdnych štatistík.

Predkladaná správa o stave spracovania administratívnych dát vychádza najmä z vyššie uvedených materiálov a venuje sa postupom zberu a spracovávaní administratívnych dát v polícii, v súdnictve, na prokuratúre a v zdravotníctve. Prvá časť sa venuje zdravotníckym dátam, spôsobu ich zberu, limitom poskytovaných dát, ktoré prakticky ukazuje na analýze dát za rok 2018. Ďalej navrhuje možnosti zlepšenia zberu zdravotníckych dát.

Zber administratívnych dát za políciu, prokuratúru a súdnictvo je spracovávaný spoločne vzhľadom k tomu, že dáta zo všetkých uvedených inštitúcií sa týkajú trestného konania, jeho priebehu a výsledkom. Štruktúra správy je podobná ako v prípade zdravotníckych dát. Prvá časť poukazuje na spôsob zberu dát, ich spoľahlivosť a limity. Nasledujúca časť sa venuje analytickému spracovaniu dát za rok 2018. Prvým krokom k spracovaniu dát bolo vytvorenie štatistickej definície trestných činov spadajúcich pod partnerské a domáce násilie. Dôvodom jej vytvorenia bol spôsob zberu dát v jednotlivých inštitúciách, ktorý je založený na vykazovaní dát podľa Trestným zákonom vymedzených kvalifikácií trestných činov. Keďže v Trestnom zákone absentuje samostatná definícia trestného činu partnerského alebo domáceho násillia, bolo potrebné identifikovať trestné činy, u ktorých je najväčšia pravdepodobnosť, že boli páchané v rámci partnerského a domáceho násillia, na základe ktorých je potom možné spracovávať štatistické dáta. Vytvorenie štatistickej definície bolo aj jedným z dôležitých

³ Tamtiež.

⁴ DG JUSTICE GUIDANCE DOCUMENT related to the transposition and implementation of Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA

⁵ Dohovor Rady Európy o predchádzaní násilliu na ženách a domácomu násilliu a o boji proti nemu, 2011

⁶ Indicators on intimate partner violence and rape, EIGE 2017

odporúčaní EIGE k zberu administratívnych dát na Slovensku.⁷ Na základe takto vytvorenej štatistickej definície boli následne analyticky spracované dáta za rok 2018, aby bolo možné zistiť, nakoľko je táto definícia aplikovateľná v praxi.

Cieľom správy bolo aj vytvorenie ukazovateľov o počte prípadov rodovo podmieneného násillia a spôsobe, akým bol tento prípad inštitúciou ukončený. Za vzor ukazovateľov sme zobrali Indikátory partnerského a sexualizovaného⁸ násillia stanovené EIGE, keďže ide o indikátory vytvorené expertkami a expertmi na celoeurópskej úrovni s cieľom poskytovať harmonizované dáta v rámci EÚ. V takomto prípade je najlepšie, ak slovenské ukazovatele budú zodpovedať indikátorom v rámci EÚ. Samostatná kapitola sa preto venuje definíciám týchto indikátorov a možnosti naplňovať ich za súčasného stavu administratívnych dát.

V záverečnej časti sa správa venuje návrhu systému súhrnného spracovania dát za trestno-právny proces, t.j. štatistík z databáz polície, prokuratúry a súdnictva tak, aby bolo na ich základe možné hodnotiť efektivitu trestno-právneho procesu. Poukazujeme tu na existujúce limity zbieraných štatistík a na zmeny, potrebné na súhrnné spracovanie dát. Odporúčania sa zameriavajú na krátkodobý horizont – čo je možné zmeniť v súčasných podmienkach ako aj na potrebné zmeny z dlhodobejšieho hľadiska, pre ktoré sú však potrebné zásadné zmeny systému zberu dát.

⁷ Proposed recommendations for the improvement of the intimate partner violence data collection by the police and justice sector in Slovakia, EIGE, 2017

⁸ Vzhľadom k tomu, že v správe sa operuje trestnými činmi uvedenými v Trestnom zákone, ktoré obsahujú aj trestný čin *sexuálne násillie*, v prípade, že používame zhrňujúci pojem pre znásilnenie a sexuálne násillie, pracujeme s termínom *sexualizované násillie*, aby nedošlo k zámene zhrňujúceho pojmu a konkrétnej skutkovej podstaty.

Zdravotnícka štatistika

Administratívne dáta v oblasti zdravotníctva sú v kompetencii Národného inštitútu zdravotníckych štatistik SR (NCZI). Zber štatistických dát v oblasti partnerského a domáceho násilia je upravený v čl. 7 Odborného usmernenia o postupe zdravotníckych pracovníkov pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti žene ohrozenej násilím, ktoré zároveň definuje prejavy rôznych foriem násilia.⁹ Štatistiky o osobách ohrozených násilím sa zbierajú prostredníctvom modulu 3230, ktorý je súčasťou ročných výkazov všeobecných a geriatrických ambulancií, ambulancií pohotovostnej služby, gynekologických a psychiatrických ambulancií.

Proces zberu dát: Uvedené ambulancie posielajú ročne výkaz na NCZI. NCZI vytvára metodiku zberu a spracováva dáta, ale za proces vykazovania sú zodpovedné ambulancie, takže nie je jasné, akým systémom jednotlivé ambulancie dáta zaznamenávajú. Kontrolu dát zo strany NCZI nemožno uplatniť.

Dáta, ktoré sa zbierajú:

- **Formy násilia:** fyzické, psychické, kombinované v triedení podľa pohlavia a veku (19 – 64 rokov, 65 rokov a viac)
- **Gynekologické ambulancie** zbierajú navyše aj dáta o problémoch v tehotenstve a predčasných pôrodoch v dôsledku násilia.
- **Psychiatrické ambulancie** vedú uvedené formy násilia aj podľa vybraných diagnóz – akútna reakcia na stres, posttraumatická stresová porucha, adaptačné poruchy, depresia s/bes suicidálnymi tendenciami.

Štatistická jednotka: osoba ohrozená násilím

Poskytovanie štatistických dát:

- NCZI každoročne zverejňuje zdravotnícke štatistiky za vybrané odbory ambulancií, z ktorých zverejnené sú za gynekologické a psychiatrické ambulancie. Dáta za všeobecné, geriatrické a pohotovostné ambulancie nie sú zverejňované na stránke NCZI, inštitút ich však vie poskytnúť.

Spôľahlivosť dát –nie je možné posúdiť, akým spôsobom ambulancie vedú dáta počas roka, ani aké kritéria používajú na zaradenie pacientky alebo pacienta pod osobu ohrozenú násilím. Tieto sú relatívne detailne uvedené v spomínanom Odbornom usmernení, ale nie je zrejmé, ako sa využívajú v praxi. Slabej miere odhaľovania násilia nasvedčujú aj pomerne nízke čísla za všeobecné a gynekologické ambulancie. Vyššia spoľahlivosť môže byť dosiahnutá u psychiatrických dát, kde je vyššia pravdepodobnosť, že sa téma násilia prirodzene otvorí v rámci procesu vyšetrovania.

Limity poskytovaných štatistik:

- Pravdepodobne nízka spoľahlivosť zbieraných dát vzhľadom na nejasný spôsob zberu v ambulanciách.

Štatistiky za rok 2018

Gynekologické ambulancie hlásili za uvedený rok 145 žien s podozrením na ohrozenie násilím. Podrobnejšie údaje ukazuje tabuľka č. 1.

⁹ Odborné usmernenie o postupe zdravotníckych pracovníkov pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti žene ohrozenej násilím č. 22247/2008 – OZS z dňa 5.11.2008

Tabuľka č. 1: Ročné štatistiky Modulu 3230 za gynekologické ambulancie

Vyšetrené osoby s podozrením na ohrozenie násilím		Počet žien s			
		SPOLU	fyzickými indikátormi	psychickými indikátormi	fyzickými aj psychickými indikátormi
Všetky prípady		145	83	3	59
z toho	problémy v tehotenstve v dôsledku násilia	16	0	2	14
	predčasné pôrody (O47.0 - O47.9) v dôsledku násilia	1	1	0	0

Vo všeobecných a geriatrických ambulanciách a v ambulanciách pohotovostnej služby bolo vykázaných 400 osôb s podozrením na ohrozenie násilím v nasledovnom rozdelení:

Tabuľka č. 2: Ročné štatistiky Modulu 3230 za ambulancie

Vyšetrené osoby s podozrením na ohrozenie násilím ²⁾		Počet osôb s			
		SPOLU	fyzickými indikátormi	psychickými indikátormi	fyzickými aj psychickými indikátormi
19 - 64	muži	152	120	11	21
	ženy	207	106	47	54
65+	muži	11	4	6	1
	ženy	30	11	11	8

Z celkového počtu evidovaných bola väčšina osôb do veku 64 rokov, pričom 60 % zo všetkých osôb tvorili ženy a 40 % muži.

Psychiatrické ambulancie uviedli za rok 2018 nasledovné údaje týkajúce sa osôb ohrozených násilím:

Tabuľka č. 3: Ročné štatistiky Modulu 3230 za psychiatrické ambulancie

Vyšetrené osoby s podozrením na ohrozenie násilím*10			Veková skupina				
			19 - 64		65+		
		SPOLU	muži	ženy	muži	ženy	
Všetky prípady		fyzickými indikátormi	65	51	14	0	0
		psychickými indikátormi	633	220	305	29	79
		fyzickými aj psychickými indikátormi	70	15	49	2	4
z toho	Akútna reakcia na stres (F43.0)	fyzickými indikátormi	7	5	2	0	0
		psychickými indikátormi	51	17	31	1	2
		fyzickými aj psychickými indikátormi	4	4	0	0	0

¹⁰ U jednej osoby môže byť uvedených viac diagnóz

	<i>Posttraumatická stresová porucha (F43.1)</i>	fyzickými indikátormi	2	1	1	0	0
		psychickými indikátormi	15	4	11	0	0
		fyzickými aj psychickými indikátormi	11	1	10	0	0
	<i>Adaptačné poruchy (F43.2)</i>	fyzickými indikátormi	3	3	0	0	0
		psychickými indikátormi	141	82	50	3	6
		fyzickými aj psychickými indikátormi	15	3	12	0	0
	<i>Depresia s/bez suicidálnymi tendenciami (F32.0 - F33.9)</i>	fyzickými indikátormi	12	1	11	0	0
		psychickými indikátormi	426	105	223	27	71
		fyzickými aj psychickými indikátormi	44	9	32	0	3

Z celkového počtu 768 evidovaných bolo 41 % mužov a 59 % žien. U mužov bolo 9 % vo veku nad 65 rokov, zatiaľ čo žien bolo v tejto vekovej kategórii 17,5 %. U oboch pohlaví prevládali psychické indikátory (79 % u mužov a 85 % u žien). Prekvapivým údajom je vyššie zastúpenie fyzického násillia u mužov – 16 % z celkového počtu mužov, zatiaľ čo u žien to boli len 3 %. Naopak u kombinovaného násillia prevládali ženy – 12 % voči 5 %. Najčastejšie uvádzanou diagnózou bola u oboch pohlaví depresia, ktorá u žien tvorila 75 % z uvádzaných diagnóz a u mužov 45 %. Druhou najčastejšou diagnózou boli adaptačné poruchy, ktoré sa častejšie vyskytovali u mužov (29 % vs. 15 %). Akútna reakcia na stres sa objavila v približne rovnakom pomere – u 9 % mužov a 8 % žien. Najmenej frekventovane bola uvádzaná posttraumatická stresová porucha, ktorá však mierne prevládala u žien (5 % vs. 2%).

Ak sa pozrieme na štatistické dáta za všetky tri typy ambulancií, je zrejmé, že u gynekologických a všeobecných ambulancií prevažuje zaznamenávanie fyzického a kombinovaného násillia. Naopak, u psychiatrických ambulancií výrazne prevažuje psychické násillie. Odborné usmernenie uvádza v čl. 4 nasledovné príznaky osoby ohrozenej násillím:

(1) *Fyzické príznaky: viacpočetné a opakované poranenia (modriny, rezné rany, odreniny, bodnutia, popáleniny, ľudské uhryznutie), zvlášť hlavy, tváre, zubov, krku, hrude, prsníkov, brucha alebo genitálnej oblasti, ruptúra ušných bubienkov, vykĺbeniny a zlomeniny, vnútorné poranenia v priebehu tehotenstva, zvlášť poranenia brucha a prs, potraty, predčasné pôrody. Pre tieto indikátory je charakteristický výskyt v rôznych štádiách hojenia, nejasné vysvetlenie vzniku poranení a neskoré vyhládanie zdravotnej starostlivosti.*

(2) *Psychické príznaky: komplexná posttraumatická stresová porucha, depresie, neurózy, napätie, nepokoj, strach hovoriť o probléme, narušenie sebadôvery, pocit celkovej slabosti, pocit ochromenia, závislosť od pomoci, výpadky pamäte, poruchy koncentrácie, samovražedné predstavy, úzkosť, poruchy spánku, poruchy prijímania potravy a pod.*

(3) *Príznaky pri sexualizovanom násillí: tehotenské komplikácie, poranenia alebo vaginálne krvácanie počas tehotenstva, spontánny alebo vynútený potrat, abdominálna trauma vedúca k prerušeniu*

tehotenstva alebo predčasnému pôrodu, zlomeniny plodu, porušená placenta, uterus; nechcené tehotenstvo, časté, opakované infekcie genitálnej a rektálnej oblasti, vaginálne a rektálne krvácanie, rôzne poranenia genitálu, konečníka, vnútornej strany stehien, prs, abdominálna alebo panvová bolesť, zápalové ochorenia panvy (PID), pohlavne prenosné choroby (STD).

(4) Behaviorálne príznaky: vyhýbavosť pri popise príčiny poranení; pacientka sa javí zahanbená, cíti sa trápne, je vystrašená, dezorientovaná alebo deprimovaná; reakcia pacientky je disproportionalná k zraneniam (prehnaná reakcia pri malom poranení alebo nedostatok emócií pri vážnom poranení), nedôvera, nepriateľský postoj, ostražitosť, ľakavé reakcie (uhýbanie sa pri telesnom dotyku ako je meranie pulzu a pod.), pripisovanie viny za násilie sebe, apatia, otupenosť (javí sa úplne bez emócií), neprimerane racionálne alebo naopak iracionálne správanie (napr. záchvaty smiechu, chichotanie sa a pod.), zľahčovanie násilia, konverzia (strata hlasu, bolesť, zovreté hrdlo, závraty, zvracanie).¹¹

Na základe uvedeného usmernenia je pre zdravotnícky personál jednoduchšie identifikovať fyzické príznaky, prípadne na základe behaviorálnych príznakov usúdiť, že je potrebné sa pýtať danej osoby konkrétnejšie na násilie. Psychické príznaky sú uvedené skôr vo forme diagnóz, ktoré je pri štandardnom vyšetrení vo všeobecnej, prípadne v gynekologickej ambulancii ťažké postihnúť a je možné ich zistiť len ďalším dopytovaním. Je otázne, nakoľko sa však zdravotnícky personál venuje následnému zisťovaniu, či osoba zažíva násilie. Aj dáta za všeobecné a gynekologické ambulancie nasvedčujú tomu, že pre zdravotný personál týchto ambulancií je jednoduchšie identifikovať fyzické násilie, ktoré má viditeľné stopy, než násilie psychické. Naopak, u psychiatrických ambulancií, kde je súčasťou vyšetrenia aj dopytovanie na potenciálne stresory, prípadne priamo stanovenie diagnostických symptómov, je väčšia pravdepodobnosť zachytenia psychického násilia. Na zvýšenie identifikácie osôb ohrozených násilím zdravotníckymi zariadeniami by bolo potrebné zaviesť niektoré nástroje, ktoré priamo zisťujú vystavenie osoby násiliu. Odborné usmernenie síce uvádza, že každej pacientke by mala byť aspoň raz položená otázka o násilí a uvádza aj príklady otázok,¹² je však otázne, ako sa uplatňuje v praxi.

Návrhy na zlepšenie zdravotníckych štatistík

Okolo procesu vykazovania dát ambulanciami existuje viacero nejasností:

- Akým spôsobom sú prípady zaznamenávané – zaznamenáva ich zdravotný personál priebežne alebo ide o ročný kvalifikovaný odhad?
- Aké sú kritériá na identifikáciu osôb ohrozených násilím a ako prebieha samotná identifikácia?

Jedným z nástrojov na zlepšenie identifikácie osôb ohrozených násilím je **celoplošný skrining**, v rámci ktorého sú všetkým pacientkam a pacientom rutinne kladené otázky o násilí, prípadne sa deje prostredníctvom samovypĺňania dotazníka, či už v papierovej alebo elektronickej forme. Vo viacerých krajinách sa takýto celoplošný skrining využíva v zdravotníckych zariadeniach, hoci konkrétne ambulancie, ktorých sa týka, sa v jednotlivých krajinách líšia. Najčastejšie k nim patria gynekologické, všeobecné a pohotovostné ambulancie.¹³ Skrining je obvykle definovaný ako stratégia na identifikáciu novej prítomnosti alebo rizika špecifickej choroby s cieľom zlepšiť nasledujúce vyšetrenie alebo nastaviť priamu prevenciu u osôb, ktoré nevyhľadali pomoc s jasnými symptómami danej choroby.¹⁴ Ďalšími zdôvodneniami skriningu býva možnosť identifikácie choroby u osôb bez symptómov alebo

¹¹ Odborné usmernenie o postupe zdravotníckych pracovníkov pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti žene ohrozenej násilím č. 22247/2008 – OZS z dňa 5.11.2008

¹² Príloha č. 1 k odbornému usmerneniu o postupe zdravotníckych pracovníkov pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti žene ohrozenej násilím č. 22247/2008 – OZS z dňa 5.11.2008

¹³ Spangaro et al. (2009)

¹⁴ Tamtiež.

s netypickými symptómami.¹⁵ V prípade skríningu partnerského alebo domáceho násillia sa poukazuje najmä na dva potenciálne výsledky – zvýšenie identifikácie osôb zažívajúcich násillie a poskytnutie intervencie, ktorá by mala viesť k zníženiu budúceho násillia alebo zvýšenia kvality života.¹⁶ V literatúre hodnotiacej skrínig na partnerské násillie na ženách nepanuje jednoznačná zhoda o jeho efektívite. Väčšina štúdií sa zhodla, že skrínig vedie k zvýšenej identifikácii žien zažívajúcich násillie, avšak výsledky sa rôznia, pokiaľ ide o poskytovanie intervencie smerujúcej k znížovaniu násillia.¹⁷ Ako však poukazuje Spangaro a kol. (2009) pri tak komplexnom probléme, akým je partnerské násillie na ženách, vyvstáva veľa metodologických problémov pri hodnotení intervencií. Literatúra poukazuje na potenciálne benefity skrínigu, možný terapeutický efekt rozhovoru so zdravotným personálom a posilnenie samotnej ženy ako aj jeho pozitívny dopad v prípade, že identifikácia je nasledovaná kvalifikovanou intervenciou iných pomáhajúcich profesií.¹⁸ Zároveň sa zhoduje na tom, že skrínig predstavuje minimálne riziko pre ženy zažívajúce násillie¹⁹ a tak ženy, ktoré násillie zažívali, ako aj tie, ktoré ho nezažívali, nemali žiadny problém odpovedať na otázky spojené s násillím.²⁰ Vzhľadom na to, že skrínig na partnerské a domáce násillie predstavuje potenciál pre ďalšiu intervenciu a zlepšenie života osôb zažívajúcich násillie a nevedie ku škodám, viaceré krajiny a národné odborné zdravotnícke spoločnosti celoplošný skrínig odporúčajú.

Je preto na zvážení, či nezaviesť celoplošný skrínig aj v slovenských podmienkach vzhľadom na jeho potenciálne benefity pre osoby zažívajúce násillie ako aj na jeho potenciál pre skvalitnenie zbieraných dát v zdravotníckych štatistikách, keďže by umožnil nielen priebežné zaznamenávanie jednotlivých prípadov, ale aj výrazne zlepšil validitu dát.

¹⁵ Chisholm et al. (2017)

¹⁶ Tamtiež.

¹⁷ Spangaro et al. (2009)

¹⁸ Tamtiež.

¹⁹ Chisholm et al. (2017), Spangaro et al. (2009)

²⁰ Chisholm et al. (2017)

Administratívne dáta o stíhaní trestných činov v prípadoch partnerského a domáceho násilia

Zber a zverejňovanie administratívnych dát v jednotlivých inštitúciách

POLÍCIA

Zber administratívnych dát v polícii je určený Nariadením MV SR č. 83/2014 o používaní evidenčno-štatistického systému kriminality a systému súčasne stíhaných osôb. Bol vytvorený manuál na vyplňanie štatistických formulárov, nie všetky kategórie sú povinné.

Proces zberu dát: Formulár vyplní policajný príslušník po začatí trestného stíhania, po podaní obžaloby a v prípade zmien počas prípravného konania. Formulár je vedený pod spisovou značkou, takže je možné doňho pridávať informácie, napr. o páchatelovi, prípadne spôsobe ukončenia. Formulár sa odovzdáva do 48 hodín od vyplnenia na Krajské riaditeľstvo PZ spolu s relevantnými dokumentmi. Na Krajskom riaditeľstve formulár skontrolujú a vložia dáta do elektronického systému. V prípade nezrovnalostí kontaktujú príslušného policajta, ktorý formulár vyplňal. Centrálne sa štatistiky spracovávajú na Policajnom prezídiu PZ.

Dáta, ktoré sa zbierajú:

- **Poškodená osoba** – vekové kategórie (do 18 rokov, 19 – 30 rokov, 31 – 60 rokov, nad 60 rokov), pohlavie, špecifické kategórie (napr. zamestnanci vybraných inštitúcií, cestujúci a pod.), skupina osôb;
- **Páchatel** – vek, národnosť, rodinný stav, dosiahnuté vzdelanie, zamestnanie, pobytový status, predchádzajúce odsúdenie;
- **Vzťah medzi poškodenou a obžalovanou osobou** – manžel, manželka, bývalý manžel, bývalá manželka, druh, družka, bývalý druh, bývalá družka, rodič spoločného dieťaťa, rodič, starý rodič, dieťa, vnuk, brat, sestra, opatrovateľ, dieťa v opatrovateľskej starostlivosti, pestún, dieťa v pestúnskej starostlivosti
- **Skutok** – miesto, použitie zbrane, zranenia.

Štatistická jednotka: skutok

Poskytovanie štatistických dát: Policajné prezídium poskytuje na ročnej báze len preddefinované štatistické zostavy, z ktorých nasledovné je možné použiť na analýzu a spracovanie indikátorov v oblasti partnerského a domáceho násilia:

- *Údaje o obetiach kriminality* – obsahuje údaje o vybraných trestných činoch TZ podľa nasledovných triedení – zistené (začatie trestného stíhania), objasnené, dodatočne objasnené, štádium prípravy, štádium pokusu, dokonaný skutok, pohlavie poškodenej osoby, skupina osôb (viaceré kategórie), vekové kategórie poškodených osôb, príbuzenský vzťah páchatel'a a poškodenej osoby²¹
- *Trestné činy spáchané v súvislosti s „domácim násilím“* - obsahuje údaje o vybraných trestných činoch TZ²² a nasledovných triedení – zistené (začatie trestného stíhania), objasnené, dodatočne objasnené, pohlavie poškodenej osoby, skupina osôb, miesto spáchania trestného

²¹ V doterajšej zostave chýbali kategórie bývalý manžel/ka, bývalý druh/družka, nie je však technický problém ich do zostavy na nasledujúci rok zaradiť.

²² Uvedené v kapitole o štatistickej definícii nižšie.

činu (ubytovacie zariadenie, chatárska kolónia, byt), vekové kategórie poškodenej osoby (len nad 60 rokov), príbuzenský vzťah páchatel'a a poškodenej osoby²³

- *Údaje o príbuzenských vzťahoch páchatel'ov a obetí* - obsahuje údaje o všetkých trestných činoch TZ a nasledovných triedení – zistené (začatie trestného stíhania), objasnené, dodatočne objasnené, miesto spáchania (širšie kategórie ako uvedené vyššie), príbuzenský vzťah páchatel'a a poškodenej osoby.
- Policajné prezídium SR vedie aj štatistické výstupy o páchatel'och, avšak bez udania príbuzenského vzťahu medzi páchatel'om a poškodenou osobou.

Spôľahlivosť dát – dáta pri vstupe sú podrobené dvojnásobnej kontrole na Krajských riaditeľstvách a Prezídiu PZ. Z kontroly dát za rok 2018 vyplýva pomerne vysoká spoľahlivosť pokiaľ ide o zaznamenávanie pohlavia obete a skupín. Nižšia spoľahlivosť je pri zaznamenávaní vzťahu medzi páchatel'om a poškodenou osobou. Test spoľahlivosti sme vykonali na príklade trestného činu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 TZ, kde skutková podstata trestného činu predpokladá blízky vzťah medzi osobou páchatel'a a poškodenou osobou. V prípade tohto trestného činu bolo udávaných 373 poškodených (po odrátaní skupín), ale jednotlivé formy vzájomných vzťahov boli udané 236 krát, teda len v 63 % z uvedeného počtu poškodených.

Limity poskytovaných štatistík:

- Údaje o domácom a partnerskom násilí (či už na ženách alebo na mužoch) je možné vytvoriť zaznamenať len na základe zaznačeného vzťahu medzi páchatel'om a poškodenou osobou. Pri kontrolnom § 208 bol tento údaj uvedený v 63%. Keďže samotné znenie skutkovej podstaty navádza na vyplnenie vzťahu, čo u iných trestných činov absentuje, je dôvodné sa domnievať, že v poskytnutých štatistikách nemusí ísť o úplný výpočet stíhaných prípadov týkajúcich sa partnerského alebo domáceho násillia.
- V štatistikách sú uvádzané aj skupiny osôb, ktoré nie je možné zahrnúť do rozdelenia obetí podľa pohlavia, čo skresľuje počet skutkov páchaných voči ženám a mužom.
- Napriek tomu, že štatistickou jednotkou je skutok, pri zisťovaní partnerského a domáceho násillia sa berú do úvahy najmä vzťahy medzi páchatel'om a poškodenou osobou, t.j. započítava sa počet zaznamenaných vzťahov za konkrétny trestný čin. Z toho vyplýva, že nie je možné určiť samostatne počet poškodených, počet páchatel'ov a počet skutkov, keďže tieto sú na základe počítania vzájomných vzťahov vždy rovnaké.
- V zostave *Údaje o obetiach kriminality* chýbajú kategórie bývalých manželov a manželiek a bývalých druhov a družiek. V údajoch za rok 2019 by už mali byť zahrnuté.

PROKURATÚRA

Generálna prokuratúra SR vykazuje štatistické dáta z elektronického systému prokuratúry PATRÍCIA, teda nie formou samostatného štatistického vykazovania.

Proces zberu dát: Dáta sú do elektronického systému zadávané priebežne ako súčasť elektronického spisu. Hoci samotný systém obsahuje viacero kategórií, nie všetky sú povinne vyplňané, keďže systém primárne slúži pre potreby konkrétneho prokurátora alebo prokurátorky ako elektronický spis. Dáta používané na štatistiku nepodliehajú systematickej kontrole.

Dáta, ktoré sa zbierajú:

- **Poškodená osoba** – vek, pohlavie, národnosť

²³ Vrátane kategórií bývalý manžel/ka, bývalý druh/družka

- **Páchateľ** – vek, pohlavie, dosiahnuté vzdelanie, zamestnanie, predchádzajúce odsúdenia, motív trestného činu, vplyv návykových látok
- **Vzťah páchatelia a poškodenej osoby** – len ako blízka osoba

Štatistická jednotka: páchatateľ

Poskytovanie štatistických dát:

- Generálna prokuratúra SR každoročne vydáva *Štatistickú ročenku o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky* za príslušný rok, ktorá obsahuje aj prehľad o osobách odsúdených za jednotlivé trestné činy podľa osobitnej časti Trestného zákona. Tieto štatistiky uvádzajú celkový počet obžalovaných a súdených osôb, ich rozdelenie podľa pohlavia a veku (mladiství), uloženie druhov trestov, počet schválených dohôd o vine a treste, počet podmienených zastavení, počet zastavených, prerušených a postúpených trestných stíhaní, počet oslobodených osôb, upustení od potrestania a inak skončených vecí.
- Generálna prokuratúra tiež každoročne vydáva *Správu generálneho prokurátora Slovenskej republiky o činnosti prokuratúry*, v ktorej sa samostatná kapitola venuje aj oblasti domáceho násillia.

Spôľahlivosť dát – Vzhľadom k tomu, že v štatistickom systéme figuruje len kategória „blízka osoba“, je spoľahlivosť dát o páchaní domáceho alebo partnerského násillia pomerne nízka, možno s výnimkou § 208, čo skonštatovala aj Správa generálneho prokurátora Slovenskej republiky o činnosti prokuratúry v roku 2018.²⁴

Limity poskytovaných štatistík:

- Štruktúra zaznamenaných a poskytovaných dát neumožňuje sledovať všetky prípady partnerského a domáceho násillia.

SÚDNICTVO

Súdne štatistiky sú vykazované na základe Inštrukcie Ministerstva spravodlivosti SR 2/2018 z 5. februára 2018 č. 36325/2018-130 o súdnej štatistike doplnená Inštrukciou MS SR 2/2019 zo 7. februára 2019 č. 36018/2019/130. V roku 2017 bol vytvorený nový systém elektronického štatistického výkazníctva na súdoch, bol vytvorený nový manuál, ktorý je súčasťou elektronického systému a došlo k preškoleniu osôb, ktoré systém vyplňajú na súdoch. Prvé dáta zverejnené podľa nového systému sú za rok 2018.

Proces zberu dát: Po právoplatnom skončení trestného konania na konkrétnom súde sú dáta zo spisu zadane do elektronického štatistického systému súdnymi tajomníkmi alebo vyššími súdnymi úradníkmi alebo úradníčkami. Na úrovni Krajského súdu sú dáta kontrolované s možnosťou vrátiť ich na opravu. Na národnej úrovni sú dáta spracovávané Ministerstvom spravodlivosti, kde tiež dochádza ku kontrolám dát, kde sa overujú najmä nelogickosti a náhodne sa kontrolujú dáta aj podľa zverejnených súdnych rozhodnutí.

Dáta, ktoré sa zbierajú za trestné konania:

- **Poškodená osoba** - pohlavie, vek (do 18 rokov/dospelá osoba)
- **Páchateľ** - pohlavie, mladistvý, národnosť, vzdelanie, sociálna skupina

²⁴ Správa generálneho prokurátora Slovenskej republiky o činnosti prokuratúry v roku 2018.

- **Vzťah páchatel'a a poškodenej osoby** – manžel, manželka, druh, družka, bývalý manžel, bývalá manželka, bývalý druh, bývalá družka, otec, matka, syn, dcéra, brat, sestra, starý otec, stará mama, vnuk, vnučka, pestún, pestúnka, rodič spoločného dieťaťa, osoba žijúca v spoločnej domácnosti
- **Osobitne sledované zameranie trestných činov** – v tejto časti je aj kód pre domáce násilie
- **Ukončenie trestného konania** – odsúdenie, oslobodenie, zastavenie, upustenie od potrestania, postúpenie inému orgánu, schválenie dohody podľa § 334 TP, zmierom a zastavením, podmieneným zastavením, upustením od súhrnného a ďalšieho trestu podľa § 44 TZ
- **Druh sankcií** - druh a dĺžka trestu, uložené ochranné opatrenia
- **Forma násilia** – fyzické, psychické, sexuálne, ekonomické, sociálne

Štatistická jednotka: páchatel'

Poskytovanie štatistických dát: Ministerstvo spravodlivosti každoročne zverejňuje Štatistické ročenky obsahujúce aj prehľad odsúdených osôb podľa paragrafov Trestného zákona v delení na ženy, mladistvých a recidivistov. Analytické oddelenie MS SR však vie operatívne poskytnúť dáta v požadovanom triedení.

Spoľahlivosť dát – dáta pri vstupe sú podrobené dvojnásobnej kontrole na Krajských súdoch a MS SR. Z kontroly dát za rok 2018 vyplýva pomerne vysoká spoľahlivosť pokiaľ ide o dáta o spôsobe ukončenia trestného konania a o uložení trestu. Pokiaľ ide o určenie vzťahu medzi páchatel'om a poškodenou obeťou, pri kontrole § 208, kde je blízky vzťah medzi obžalovanou a poškodenou osobou súčasťou skutkovej podstaty trestného činu týrania blízkej osoby a zverenej osoby, tento bol vyznačený v 86 %. U dát, ktoré podliehajú subjektívnemu posúdeniu, napríklad kategória „domáce násilie“ pri osobitne sledovaných trestných činoch je spoľahlivosť dát nižšia (bola zaznačená v 52 % prípadov, v ktorých podľa triedenia vzájomného vzťahu medzi páchatel'om a poškodenou osobou malo dôjsť k partnerskému násiliu na ženách).

Limity poskytovaných štatistík:

- Zaznačovanie partnerských a rodinných vzťahov medzi súdenou a poškodenou osobou má isté limity, preto je dôvodné sa domnievať, že poskytované štatistiky nepokrývajú celkový počet páchatel'ov súdených za trestné činy súvisiace s partnerským alebo domácim násilím.
- Štatistické kategórie ako domáce násilie alebo formy násilia nie sú dostatočne spoľahlivé, aby sa mohli využívať na štatistické účely. Vytváranie zostáv na základe vybraných kritérií, z ktorých vzťah medzi páchatel'om a poškodenou osobou je základným kritériom, však môže s istými výhradami slúžiť ako dostatočný na vykazovanie súdnych administratívnych dát.

Štatistická definícia partnerského násilia na ženách a domáceho násilia pre účely štatistík o stíhaní trestných činov v prípadoch partnerského a domáceho násilia

Slovenský Trestný zákon neobsahuje špecifickú definíciu trestného činu partnerského alebo domáceho násilia. Najbližšie k nemu je definícia skutkovej podstaty § 208 Týranie blízkej osoby a zverenej osoby. Pre štatistické účely boli preto najčastejšie používané dáta o tomto trestnom čine. Skutky, ktoré spadajú pod partnerské alebo domáce násilie, sú však oveľa širšie a v praxi sú stíhané aj ako iné trestné činy podľa osobitnej časti Trestného zákona. Policajný zbor SR od roku 2017 uvádza štatistiku trestných činov spáchaných v súvislosti s domácim násilím, kde zadefinoval viaceré skutkové podstaty sledované pre štatistické účely. Ide o nasledovné paragrafy Trestného zákona:

Tabuľka č. 4: Trestné činy spáchané v súvislosti s domácim násilím (PZ SR)

I. HLAVA TZ	
§ 144	úkladná vražda
§ 145	vražda
§ 147	zabitie
§ 148	zabitie z nedbanlivosti
§ 149	usmrtenie
§ 154	účasť na samovražde
§ 155	ublíženie na zdraví (tzv. ťažké)
§ 156	ublíženie na zdraví
§ 157	ublíženie na zdraví z nedbanlivosti
II. HLAVA TZ	
§ 182	pozbavenie osobnej slobody
§ 183	obmedzovanie osobnej slobody
§ 184	obmedzovanie slobody pobytu
§ 188	lúpež
§ 189	vydieranie
§ 192	nátlak
§ 194	porušovanie domovej slobody
§ 199	znásilnenie
§ 200	sexuálne násilie
§ 201	sexuálne zneužívanie
§ 202	sexuálne zneužívanie
III. HLAVA TZ	
§ 208	týranie blízkej osoby a zverenej osoby
IX. HLAVA TZ	
§ 359	násilie proti skupine obyvateľov
§ 360	nebezpečné vyhrážanie
§ 360A	nebezpečné prenasledovanie

Na základe tejto štatistickej definície ako aj odporúčania EIGE²⁵, ktoré však uvádza aj členenie dát podľa jednotlivých foriem partnerského alebo domáceho násilia ako psychické, fyzické, ekonomické

²⁵ Proposed recommendations for the improvement of the intimate partner violence data collection by the police and justice sector in Slovakia, EIGE, 2017

a sexuálne, vytvorilo Koordinačno-metodické centrum pre prevenciu násilia na ženách návrh výberu sledovaných trestných činov podľa osobitnej časti Trestného zákona a ich členenia. Návrh obsahuje väčšinu trestných činov uvádzaných políciou, avšak je doplnený o viaceré skutkové podstaty týkajúce sa najmä ekonomického násilia. Tento návrh bol konzultovaný s jednotlivými poskytovateľmi administratívnych dát – Prezidiom Policajného zboru, Generálnou prokuratúrou a Ministerstvom spravodlivosti. Na základe tohto procesu bolo vybraných 23 trestných činov podľa osobitnej časti Trestného zákona, ktoré zodpovedajú skutkom uvedeným pod jednotlivými formami násilia na ženách ako sú uvedené v manuáli EIGE. Do úvahy sa brala aj skutočnosť, nakoľko je možné vykázať štatistické dáta v potrebnom delení podľa pohlavia a vzťahu páchatelia a obete.²⁶ Ide o nasledovné trestné činy:

- § 144 úkladná vražda
- § 145 vražda
- § 147 – 148 zabitie
- § 155 – § 156 ublíženie na zdraví a 157 ublíženie na zdraví z nedbanlivosti
- § 183 obmedzovanie osobnej slobody
- § 188 lúpež
- § 189 vydieranie
- § 194 porušovanie domovej slobody
- § 199 znásilnenie
- § 200 sexuálne násilie
- § 201 – 202 sexuálne zneužívanie
- § 208 týranie blízkej osoby a zverenej osoby
- § 212 krádež
- § 213 sprenevera
- § 221 podvod
- § 245 poškodzovanie cudzej veci
- § 359 násilie proti skupine obyvateľov
- § 360 nebezpečné vyhrážanie
- § 360a nebezpečné prenasledovanie

Ako uvádza EIGE, premenné potrebné na vykázanie tejto štatistiky sú: pohlavie páchatelia a obete, vek obete a ich vzájomný vzťah²⁷. Z uvedeného je zrejmé, že cieľom je sledovať výskyt týchto skutkov v partnerskom vzťahu a nie posudzovanie úmyslu páchatelia a asymetriu vo vzťahu, ktoré nie je možné postihnúť v administratívnych dátach. Pri interpretácii sa počíta s tým, že nie všetky skutky museli byť reálne spáchané v kontexte partnerského alebo domáceho násilia. V prípade násilia páchaného na ženách budú pod štatistické údaje o danej forme násilia uvedené trestné činy za podmienok, že obeťou bola žena, páchatelom muž a bol medzi nimi súčasný alebo bývalý manželský alebo partnerský vzťah. V prípade domáceho násilia je postup ekvivalentný, avšak s tým, že pohlavie obete a páchatelia nie sú určujúce, dôležitý je ich vzájomný vzťah v členení, aké je zaužívané pre jednotlivé inštitúcie zbierajúce administratívne dáta. Rozdelenie uvedených trestných činov podľa jednotlivých foriem násilia uvádza

²⁶ Napríklad, pri skutok Zanedbania vyživovacej povinnosti nie je možné zaradiť do kategórie ekonomického násilia napriek odporúčaniam EIGE. Keďže v týchto prípadoch je štatisticky vedené ako poškodená strana dieťa a nie žena.

²⁷ Indicators on intimate partner violence and rape, EIGE 2017

tabuľka č. 2. Samozrejme, niektoré skutkové podstaty nie sú relevantné pre partnerské násilie, napríklad trestný čin sexuálneho zneužívania sa týka len detí.

Tabuľka č. 5: Rozdelenie trestných činov partnerského a domáceho násillia podľa foriem násillia

Fyzické násilie	Psychické násilie	Sexuálne násilie	Ekonomické násilie
§ 144 úkladná vražda	§ 189 vydieranie	§ 199 znásilnenie	§ 188 lúpež
§ 145 vražda	§ 208 ods. 1 písm. a) týranie blízkej osoby a zverenej osoby	§ 200 sexuálne násilie	§ 208 ods. 1 písm. e) týranie blízkej osoby a zverenej osoby
§ 147 a 148 zabitie	§ 194 porušovanie domovej slobody	§ 201 a 202 sexuálne zneužívanie	§ 212 krádež
§ 155 – § 156 ublíženie na zdraví a 157 ublíženie na zdraví z nedbanlivosti	§ 359 násilie proti skupine obyvateľov		§ 213 sprenevera
§ 183 obmedzovanie osobnej slobody	§ 360 nebezpečné vyhrážanie		§ 221 podvod
§ 208 ods. 1 písm. a) až d) týranie blízkej osoby a zverenej osoby	§ 360a nebezpečná prenasledovanie		§ 245 poškodzovanie cudzej veci
§ 189 vydieranie			
§ 359 násilie proti skupine obyvateľov			

Pretrvávajúcim nedostatkom uvedeného členenia podľa foriem násillia je, že nie vo všetkých prípadoch je možné z administratívnych dát vedených podľa ustanovení Trestného zákona jednoznačne určiť, o akú formu násillia ide, keďže skutková podstata daného trestného činu zahŕňa použitie viacerých foriem. Napríklad, definícia základnej skutkovej podstaty trestného činu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 TZ obsahuje až tri formy násillia – psychické, fyzické a ekonomické. Aj u ďalších paragrafov zahŕňa skutková podstata viacero foriem, najčastejšie v kombinácii fyzického a psychického násillia (§ 189 vydieranie, § 359 násillie proti skupine obyvateľov), prípadne fyzického a ekonomického násillia (§ 188 lúpež). Jednoznačné dosiahnutie odlíšenia by si vyžadovalo zmenu v systéme vykazovania, napríklad dodatočnou kolónkou „prítomnosť fyzického násillia“, čo by umožnilo odlíšiť prípady, v ktorých sa vyskytlo fyzické násillie od tých, u ktorých išlo výlučne o psychické alebo ekonomické formy²⁸. Pri § 208 by pre presné odlíšenie foriem násillia bolo nutné štatisticky vykazovať údaje aj podľa jednotlivých ustanovení základnej skutkovej podstaty podľa písmen, keďže bod e) zahŕňa špecificky ekonomické násillie. V súčasnosti sa však vykazujú len celkové paragrafy Trestného zákona.

Napriek tomuto problému môže tabuľka slúžiť ako návod pre uvádzanie štatistík za jednotlivé formy násillia páchaného na ženách a domáceho násillia. Zároveň, celkové štatistiky o násillí páchanom na

²⁸ Je predpoklad, že v prípadoch, v ktorých sa objavuje fyzické násillie, dochádza zároveň aj k násilliu psychickému, resp. ekonomickému, ak sa týkajú § 188.

ženách alebo o domácom násilí by mali zahŕňať všetky trestné činy uvedené podľa týchto foriem pokiaľ spĺňajú charakteristiky hore uvedeného triedenia. V celkových štatistikách je výskyt jednej skutkovej podstaty u dvoch foriem násillia nepodstatný. Celkový počet nahlásených alebo vyriešených trestných činov však nie je súčtom trestných činov podľa jednotlivých foriem násillia.

Štatistiky o stíhaní trestných činov v prípadoch partnerského a domáceho násillia za rok 2018

Nasledujúce štatistiky sú spracované z administratívnych zdrojov polície, prokuratúry a súdov dostupných za rok 2018. Pri štatistike vychádzame z navrhovanej štatistickej definície skutkov partnerského a domáceho násillia.

POLÍCIA

Údaje vychádzajú zo štatistických zostáv *Trestné činy spáchané v súvislosti s „domácom násillím“* a *Údaje o obetiach kriminality*. V oboch zostavách sa totiž neobjavujú identické trestné činy, preto bolo potrebné použiť ich kombináciu. V štatistickej zostave *Trestné činy spáchané v súvislosti s „domácom násillím“* chýbajú skutky ekonomického násillia, konkrétne trestný čin krádeže podľa § 212 TZ, trestný čin sprenevery podľa § 213 TZ, trestný čin podvodu podľa § 221 TZ. Naopak, v zostave *Údaje o obetiach kriminality* nie sú uvedené trestné činy podľa § 183 TZ obmedzovanie osobnej slobody, podľa § 359 TZ násillie proti skupine obyvateľov a § 360a TZ nebezpečné prenasledovanie. Trestný čin poškodzovania cudzej veci podľa § 245 TZ nie je zaradený ani v jednej zostave.

Pre väčšinu trestných činov teda bola použitá zostava *Trestné činy spáchané v súvislosti s „domácom násillím“*, keďže poskytuje informácie aj o vzťahoch bývalí manželia/ky a druh/žky. Trestné činy ekonomického násillia, s výnimkou trestného činu poškodzovania cudzej veci podľa § 245 TZ, boli spracované podľa zostavy *Údaje o obetiach kriminality* bez možnosti identifikovať bývalé partnerské vzťahy.

Zo štatistických zostáv vieme určiť počet vzťahov medzi páchatelom a poškodenou osobou v danom roku pri páchaní jednotlivých trestných činov. Zo vzťahov však nie je možné presne určiť, či ide o počet osôb, skutkov alebo páchatelov. Vo väčšine prípadov je počet skutkov a obetí (vrátane skupín) rovnaký, výnimkou sú len § 194 TZ, pri ktorom bolo uvedených 1418 zistených skutkov, ale len 271 obetí. V prípade § 359 TZ bolo uvedených 26 skutkov, počet obetí nebol uvedený vôbec, avšak v 6 prípadoch bol vyznačený vzťah medzi páchatelom a poškodenou osobou. Z uvedeného môžeme predpokladať, že u väčšiny skúmaných trestných činov sa počet zaznamenaných skutkov rovná počtu zaznamenaných obetí. V prípade, kde to tak nie je, nie je možné posúdiť, či táto rovnosť platí aj v prípade domáceho a partnerského násillia, teda tam, kde sú zaznačené vzťahy medzi páchatelom a poškodenou osobou. Do výpočtu ďalej nie je možné zaradiť tie poškodené osoby, ktoré boli vykázané v rámci kategórie „skupina“ poškodených, nakoľko v týchto prípadoch nie sú zaznamenávané vzťahy pre páchatela a jednotlivú osobu patriacu do skupiny, čo môže ovplyvniť celkový počet obetí pri niektorých trestných činoch.

Na základe vzťahov uvedených v dvoch štatistických zostavách sme rozdelili dáta na 3 kategórie – partnerské násillie na ženách, na mužoch a domáce násillie, ktoré pokrýva ostatné príbuzenské vzťahy. Spracovanie dát ukazuje tabuľka č. 6.

Tabuľka č. 6: Partnerské a domáce násilie v policajných štatistikách

	Partnerské násilie na ženách	Partnerské násilie na mužoch	Domáce násilie
Vraždy a zabitie	5	4	14
§ 144 úkladná vražda			
§ 145 vražda	4	3	11
§ 147 zabitie	1	1	1
§ 148 zabitie			2
Fyzické násilie	93	14	76
§ 155 ublíženie na zdraví	14	5	12
§ 156 ublíženie na zdraví	51	7	44
§ 157 ublíženie na zdraví z nedbanlivosti	11	1	19
§ 183 obmedzovanie osobnej slobody	17	1	1
Psychické násilie	556	54	456
§ 189 vydieranie	28	1	29
§ 194 porušovanie domovej slobody	16	7	35
§ 359 násilie proti skupine obyvateľov	2		4
§ 360 nebezpečné vyhrážanie	469	45	385
§ 360a nebezpečné prenasledovanie	41	1	3
Sexualizované násilie	18	2	31
§ 199 znásilnenie	11		5
§ 200 sexuálne násilie	7	2	6
§ 201 sexuálne zneužívanie			18
§ 202 sexuálne zneužívanie			2
§ 208 týranie blízkej osoby a zverenej osoby	156	6	74
Ekonomické násilie²⁹	16	5	51
§ 212 krádež	11	4	17
§ 213 sprenevera	2		11
§ 221 podvod	2	1	17
§ 188 lúpež	1		6
SPOLU	844	85	702

²⁹ S výnimkou § 188 neboli zarátané vzťahy medzi bývalými partnermi/kami

V roku 2018 rukou zomrelo rukou svojho súčasného alebo bývalého partnera 5 žien, u mužov boli 4 takéto prípady. Najviac smrteľných obetí bolo v rámci domáceho násillia, kde bolo až 14 vrážd alebo zabitií.

V policajných štatistikách bolo vedených 1608 záznamov partnerského a domáceho násillia za rok 2018 (s výnimkou vrážd a zabitií). Z toho 52 % tvorilo partnerské násillie na ženách, 42 % domáce násillie medzi inými blízkymi osobami ako partnermi a 5 % partnerské násillie na mužoch. Pre porovnanie, ak by sme pracovali len s údajmi o trestnom čine týrania blízkej osoby a zverenej osoby, pomer by bol 66% partnerského násillia na ženách, 31 % domáceho násillia a 2,5 % partnerského násillia na mužoch. S uvedeného je vidieť, že hlavne v prípadoch domáceho násillia a partnerského násillia na mužoch sú násilné skutky častejšie kvalifikované inak ako týranie blízkej osoby a zverenej osoby a pokiaľ sa štatistická definícia obmedzuje len na § 208 TZ, dochádza k podhodnoteniu výskytu násillia v týchto vzťahoch v policajných administratívnych dátach. Navyše, ako ukazuje tabuľka, údaje uvedené za § 208 TZ tvoria len necelých 15 % všetkých záznamov evidovaných vo vzájomných partnerských a príbuzenských vzťahoch, takže ak by sa vyhodnocovanie venovalo len tomuto trestnému činu, týkalo by sa zlomku skutočných prípadov, ktoré polícia eviduje.

Uvedené dáta sme sa rozhodli spracovať vzhľadom na jednotlivé formy partnerského a domáceho násillia, pričom vychádzame z definícií jednotlivých foriem podľa indikátorov stanovených EIGE s vynechaním skutkov so smrteľným následkom.³⁰ Vzhľadom k tomu, aby nedošlo k dvojitému spracovaniu, bol § 208 TZ, ktorý pokrýva viaceré formy, uvedený samostatne a paragrafy, ktoré pokrývajú dve formy násillia (§§ 188, 189 a 359 TZ) boli spracované len pri jednej z nich.

Ak sa pozrieme na zastúpenie jednotlivých vzťahov pri rôznych formách násillia, najčastejšou formou násillia u všetkých typov vzťahov bolo **psychické násillie**. Bez započítania § 208 TZ ho zažilo 556 žien a 54 mužov v rámci partnerského násillia a 456 osôb v rámci domáceho násillia. Najčastejším trestným činom u tejto formy násillia bolo nebezpečné vyhrážanie podľa § 360 TZ a to u všetkých skupín (83 – 84 % z celového psychického násillia). Druhým najčastejším trestným činom v prípade partnerského násillia na ženách bolo nebezpečné prenasledovanie podľa § 360a TZ (7 %), ktoré sa u ostatných skupín vyskytuje zriedkavo. Naopak, pri partnerskom násillí na mužoch bol druhý najfrekvencovanejší skutok porušovanie domovej slobody podľa § 194 TZ (13%). Je však dôležité povedať, že u tejto skupiny poškodených pracujeme s pomerne nízkymi číslami.

Literatúra týkajúca sa partnerského a domáceho násillia sa relatívne zhoduje v tom, že v prípadoch, v ktorých sú páchané iné formy násillia dochádza takmer vždy aj k psychickému násilliu. Na základe štúdií preto môžeme pod psychické násillie zaradiť aj skutky týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 TZ. V prípade tohto trestného činu policajné štatistiky zaznamenali 1302 prípadov psychického násillia, z čoho 54,5 % tvorilo partnerské násillie na ženách, 40 % domáce násillie a 4,5 % partnerské násillie na mužoch. Pomery pri skúmaní psychického násillia bez § 208 TZ sú relatívne podobné – 52 % partnerského násillia na ženách, 42 % domáceho násillia a 5 % partnerského násillia na mužoch.

Druhou najčastejšou formou bolo **fyzické násillie**, ktoré bolo zaznamenané v 183 prípadoch. V tomto počte sú však zahrnuté len tie, ktoré boli jednoznačne spojené s fyzickým násillím. Je však pravdepodobné, že sa fyzické násillie vyskytovalo aj v časti prípadov týrania blízkej osoby a zverenej osoby, vydierania, násillia voči skupine obyvateľov, či lúpeže. Ak by sme však pracovali len s jednoznačnými prípadmi – najčastejšie sa fyzické násillie objavilo pri partnerskom násillí voči ženám (50 %), pri domácom násillí tvorilo 41,5 % prípadov a najmenej bolo fyzické násillie uvedené

³⁰ Indicators on intimate partner violence and rape, EIGE 2017

pri partnerskom násilí voči mužom (7,5 %). Ak by sme k týmto evidovaným prípadom zaznamenaného fyzického násillia pripočítali aj dáta zaznamenané v prípade trestného činu týrania blízkej osoby a uverenej osoby (čo je však v prípade fyzického násillia oveľa otáznejšie ako u psychického násillia), v kategórii partnerského násillia na ženách by sa pomer zvýšil na 59 %, u domáceho násillia by sa znížil na 35 % a u partnerského násillia na mužoch na 5 %. To je samozrejme spôsobené najvyšším zastúpením záznamov partnerského násillia na ženách pri § 208 TZ.

Policajné štatistiky evidujú 72 záznamov **ekonomického násillia** v partnerských a príbuzenských vzťahoch.³¹ Z daných údajov sa najčastejšie vyskytovalo v rámci domáceho násillia (70 %), menej v partnerskom násilí na ženách (22 %) a najmenej v prípadoch partnerského násillia na mužoch (7 %). Pri posudzovaní partnerského násillia však treba brať do úvahy fakt, že pri §§ 212, 213 a 221 TZ neboli uvádzané bývalé partnerské vzťahy, čo môže celkový pomer zmeniť. Podobný pomer jednotlivých vzťahov bol aj v prípadoch **sexualizovaného násillia** – najčastejšie bolo v kontexte domáceho násillia (61 %), 35 % tvorilo partnerské násillie na ženách a 4 % partnerské násillie na mužoch.

V nasledujúcej časti sa pozrieme na jednotlivé typy násilných vzťahov a formy násillia. Najčastejšou formou partnerského násillia na ženách bolo psychické násillie³² (66 %), nasledovalo týranie blízkej osoby a zverenej osoby (19 %), u ktorého je zložitá jednoznačne vyčleniť formy násillia. Treťou najpočetnejšou formou násillia je fyzické násillie.³³ Je však opäť otázne, nakoľko by sa tento pomer zvýšil, ak by boli možné započítať reálne skutky fyzického násillia, ktoré sa mohli vyskytnúť aj v spojení s ostatnými trestnými činmi. Ekonomické a sexualizované násillie sa vyskytovalo v 2 %. Pri partnerskom násilí na mužoch prevládalo takisto psychické násillie (67 %). Na druhom mieste bolo fyzické násillie (17 %)³⁴. Týranie blízkej osoby a zverenej osoby a ekonomické násillie malo podobný pomer – 7 %, respektíve 6%. Sexualizované násillie sa udialo v 2 % skutkov partnerského násillia na mužoch. Aj pri domácom násilí vysoko prevládalo psychické násillie (66 %). Týranie blízkej osoby a zverenej osoby a fyzické násillie tvorilo zhodne 11 %³⁵. Ekonomického násillia sa týkalo 7 % skutkov a sexuálneho 5 %. Výsledky za jednotlivé vzťahy sumarizuje tabuľka č. 7.

Tabuľka č. 7: Formy násillia podľa typov vzťahov

	Partnerské násillie na ženách		Partnerské násillie na mužoch		Domáce násillie	
	počet	% zo všetkých	počet	% zo všetkých	počet	% zo všetkých
Fyzické násillie	93	11 %	14	17 %	76	11 %
Psychické násillie	556	66 %	54	67 %	456	66 %
Sexualizované násillie	18	2 %	2	2 %	31	5 %
§ 208 týranie blízkej osoby a zverenej osoby	156	19 %	6	7 %	74	11 %
Ekonomické násillie	16	2 %	5	6 %	51	7 %
SPOLU	839	100 %	81	100 %	688	100 %

³¹ V štatistikách chýba § 245 poškodzovanie cudzej veci a u partnerského násillia neboli vedené kategórie bývalých manželov/liiek a druhov/družiek.

³² Bez § 208

³³ Bez §§ 208, 188, 189 a 359

³⁴ Platia rovnaké metodologické výhrady ako pri partnerskom násilí na ženách.

³⁵ Opäť platia uvedené výhrady.

Pri všetkých typoch vzťahov výrazne prevládalo psychické násilie. Skutky partnerského násilia na ženách sú častejšie klasifikované podľa § 208 TZ než u ostatných dvoch typoch násilia vo vzťahoch. Naopak, v prípade partnerského násilia na mužoch sa častejšie objavuje fyzické násilie. Ekonomické násilie sa častejšie odohrávalo v kontexte domáceho násilia a partnerského násilia na mužoch. Sexualizované násilie bolo najčastejšie pri domácom násilí. Pri interpretovaní týchto dát však treba mať na pamäti, že v prípadoch partnerského násilia na mužoch pracujeme s neporovnateľne menším počtom prípadov ako pri partnerskom násilí na ženách a domácom násilí, čo skresľuje uvedené percentuálne pohľady. Najlepšie to ilustrujú prípady sexualizovaného násilia v partnerských vzťahoch, kde je percentuálny výsledok rovnaký za ženy aj mužov, avšak počet záznamov sexualizovaného násilia je u žien až 9-násobne vyšší. Podobne, v prípade fyzického násilia na mužoch v partnerských vzťahoch, ktoré má najvyššie percentuálne zastúpenie u tejto formy, je celkový počet prípadov násobne nižší ako u ostatných dvoch typoch násilia vo vzťahoch.

PROKURATÚRA

Vzhľadom k nízkej spoľahlivosti kategórie „blízka osoba“ nie je možné uviesť počet páchatel'ov celkového partnerského a domáceho násilia. Prokuratúra v ňou zverejnených štatistikách uvádza, že za trestný čin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 TZ bolo 280 ukončených trestných stíhaní, 242 osôb bolo obžalovaných a 221 súdených. Z nich bolo 185 odsúdených, z čoho bolo 66 uložený nepodmienečný trest odňatia slobody a 37 uložený podmienečný trest odňatia slobody. 21 obžalovaných bolo oslobodených, jedno trestné konanie bolo zastavené a 5 bolo postúpených iným orgánom.³⁶

SÚDNA ŠTATISTIKA

Pre kontrolu možnosti spracovania dát sme požiadali Ministerstvo spravodlivosti SR o dáta týkajúce sa partnerského násilia na ženách podľa uvedenej štatistickej definície. Ako kritériá triedenia boli nastavené nasledovné: páchatel' – muž, poškodená – žena, vzťah k obžalovanému - manželka, bývalá manželka, družka, bývalá družka, rodič spoločného dieťaťa. Nasledujúce spracovanie dát sa preto týka len partnerského násilia na ženách, avšak podobné triedenie je možné získať aj pre partnerské násilie na mužoch alebo domáce násilie. Zo súdnych štatistík je možné získať informácie o spôsobe ukončenia trestného konania a o forme uloženého trestu odňatia slobody – nepodmienečne alebo s podmienečným odkladom. Na základe súdnych štatistík je tiež možné získať informácie o iných zaznamenávaných kategóriách, napríklad kategória domáce násilie alebo formy násilia.

Na základe vyššie uvedeného triedenia sme získali informácie o 893 páchatel'och. Vo viacerých prípadoch boli títo páchatelia súdení za viacero trestných činov. Pre zjednodušenie uvádzaných štatistík boli tieto prípady priradené len k jednému trestnému činu podľa osobitnej časti Trestného zákona, a to tomu, ktorý z nich bol najprísnejšie trestný³⁷. Pri najpočetnejšie sa vyskytujúcich trestných činoch – týraní blízkej osoby a zverenej osoby a nebezpečnom vyhrážaní uvádzame aj údaj za páchatel'ov, ktorí boli súdení len za tento skutok a tých, kde k nemu boli priradené ďalšie trestné činy. Z celkového počtu páchatel'ov bolo 6 súdených za vraždu alebo zabitie partnerky. Najvyššie zastúpenie spomedzi trestných činov mal trestný čin nebezpečného vyhrážania podľa § 360 TZ (528, z toho 25 v kombinácii s inými trestnými činmi). Druhým najčastejším bolo týranie blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 TZ (119 z toho 9 v kombinácii s inými trestnými činmi). Frekventovaným bolo aj ublíženie na zdraví – 86 páchatel'ov. Relatívne časté boli aj trestné činy porušovania domovej slobody (45

³⁶ Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2018

³⁷ Postupovali sme teda v prípade súbehu trestných činov obdobne ako pri ukladaní trestu podľa §41 a § 42 TZ.

páchateľov) a nebezpečného prenasledovania (39). Aj na základe týchto dát sa ukazuje, že najčastejšími formami násilia, ktoré sú zachytené v administratívnych dátach, sú psychické a fyzické násilie. Za sexualizované násilie bolo súdených 15 páchatateľov, z toho 10 za znásilnenie a 5 za sexuálne násilie. Pri ekonomickom násilí bolo vedených 20 páchatateľov, pričom najčastejšie za krádeže a poškodzovanie cudzej veci. Celkové počty ukazuje tabuľka č. 8.

Tabuľka č. 8: Súdne štatistiky partnerského násilia na ženách

	Odsúdenie (okrem DOVT)	Oslobodenie	Zastavenie	Upustenie od potrestania (okrem DOVT)	Postúpenie inému orgánu	DOVT podľa § 334 TP	Zmier	Podmienečné zastavenie	Upustenie od súhrnného a ďalšieho trestu	Spolu	Podmienečný TOS	Nepodmienečný TOS
§ 145 vražda	5									5		5
§ 147 zabitie	1									1		1
§ 155 ublíženie na zdraví	9									9	2	7
§ 156 ublíženie na zdraví	60	4		1		3	1			69	39	16
§ 183 obmedzovanie osobnej slobody	13	2				2				17	10	5
§ 188 lúpež	1		1							2	1	
§ 189 vydieranie	14	3			1	6				24	11	10
§ 194 porušovanie domovej slobody	42	1	1			1				45	30	9
§ 199 znásilnenie	8	2								10	1	7
§ 200 sexuálne násilie	5									5		5
§ 208 týranie blízkej osoby a zverenej osoby	90	12	1		3	2			2	110	47	41

§ 208 týranie blízkej osoby a zverenej osoby v súbehu s inými TČ	8					1				9	3	6
§ 212 krádež	6		1			1			2	10	4	2
§ 213 sprenevera									1	1		
§ 221 podvod	1		1							2	1	
§ 245 poškodzovanie cudzej veci	4		1							5	4	
§ 359 násilie proti skupine obyvateľov	1								1	2		1
§ 360 nebezpečné vyhrážanie	441	14	2	2	10	29	2	1	2	503	280	166
§ 360 nebezpečné vyhrážanie v súbehu s inými TČ	24				1					25	15	9
§ 360a nebezpečné prenasledovanie	28	1	5		1				4	39	19	7
SPOLU	761	39	13	3	16	45	3	1	12	893	467	297
% zo všetkých páchatel'ov	85,22	4,37	1,46	0,34	1,79	5,04	0,34	0,11	1,34	100,00	52,30	33,26

Z celkového počtu 893 páchatel'ov súd rozhodol o vine a uložil trest v 761 prípadoch a v 45 prípadoch súd schválil dohodu o vine a treste. V 90 % súdnych konaní teda súd svojim rozhodnutím potvrdil vinu obžalovaných a bol im stanovený trest. V 4 % došlo k oslobodeniu obžalovaného a v 2 % bol prípad postúpený inému orgánu. Ostatné možnosti ukončenia trestného konania sa objavovali len sporadicky. Ak sa pozrieme na udelenie trestu odňatia slobody – na základe dát k nemu došlo v 764 prípadoch, čo je 90 % zo všetkých odsúdených. Z tohto počtu bolo uložených 39 % trestov odňatia slobody nepodmienečne a 61 % trestov bolo uložených s podmienečným odkladom ich výkonu. Ak sa pozrieme na pomer uložených trestov z celkového počtu páchatel'ov uvedených v dátach, nepodmienečné tresty odňatia slobody dostalo 33 % z nich a trest odňatia slobody s podmienečným odkladom 52 %.

Ak by sme pri uvádzaní štatistík vyhodnocovali len trestný čin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 TZ, súd rozhodol o vine a treste v prípade 84 % odsúdených a v necelých 3 % súd schvaľoval dohodu o vine a treste. Z celkového počtu obžalovaných podľa § 208 TZ teda došlo k uznaniu viny a stanoveniu trestu v 87 %, z čoho nepodmienečný trest odňatia slobody bol uložený v 47 % a trest s podmienečným odkladom výkonu trestu v 53 %. 10 % obžalovaných bolo oslobodených spod obžaloby a v 3,5 % prípadov došlo k zastaveniu trestného konania alebo bol prípad postúpený inému orgánu. Z celkového počtu súdnych páchatel'ov tak bol uložený nepodmienečný trest odňatia slobody v 41 % a trest s podmienečným odkladom v 46 %. Z porovnania výsledkov za § 208 TZ a podľa širšej štatistickej definície partnerského a domáceho násillia je vidieť rozdiel v udávaných percentuálnych pomeroch.

Pri spracovávaní súdnych štatistík sme sa pozreli aj na špecifické údaje týkajúce sa partnerského a domáceho násillia ako samotné vyplňanie kategórie domáce násillie a formy násillia. Kategória domáce násillie bola v danom triedení podľa pohlavia obžalovaného, poškodenej a ich vzájomného vzťahu vyplnená 461-krát. To je z celkového počtu 893 páchatel'ov necelých 52 %. Nasledujúca tabuľka ukazuje, pri akých trestných činoch bol tento údaj zaznamenaný.

Tabuľka č. 9: Súdne štatistiky - značenie kategórie domáce násillie

Paragraf TZ	Kategória domáce násillie	Uvádzaný počet páchatel'ov	% zaznačenia kategórie z počtu páchatel'ov
§ 145 vražda	1	5	20,00 %
§ 147 zabitie	1	1	100,00 %
§ 148 zabitie	1		
§ 155 ublíženie na zdraví	5	9	55,56 %
§ 156 ublíženie na zdraví	34	69	49,28 %
§ 183 obmedzovanie osobnej slobody	4	17	23,53 %
§ 189 vydieranie	10	24	41,67 %
§ 194 porušovanie domovej slobody	5	45	11,11 %
§ 199 znásilnenie	3	10	30,00 %
§ 200 sexuálne násillie	3	5	60,00 %
§ 208 týranie blízkej a zverenej osoby	78	110	70,91 %
§ 212 krádež	1	10	10,00 %
§ 245 poškodzovanie cudzej veci	1	5	20,00 %
§ 360 nebezpečné vyhrážanie	311	503	61,83 %
§ 360a nebezpečné prenasledovanie	3	39	7,69 %

Ako je vidieť, jediný trestný čin, pri ktorom je stopercentná miera zaznačenia, je pri trestnom čine zabitia podľa § 147 TZ. Tu však ide len o jeden evidovaný prípad. U ostatných trestných činov sa presiahla polovičná hranica označenia len pri § 208 TZ (týranie blízkej osoby a zverenej osoby), § 200 TZ (sexuálne násilie), § 360 TZ (nebezpečné vyhrážanie) a § 155 TZ (ublíženie na zdraví). Ani u jedného z uvedených trestných činov však neprekročila tri štvrtiny z uvádzaného počtu páchatel'ov. Je teda zjavné, že táto kategória nie je veľmi spoľahlivá.

Podobne, aj kategórie zaznamenávajúce formy násilia evidentne nezahrňajú všetkých páchatel'ov, ktorí boli uvedení v databáze na základe požadovaného triedenia. Do istej miery však poskytujú predstavu o výskyte foriem násilia pri jednotlivých trestných činoch (tabuľka č. 10).

Tabuľka č. 10: Súdne štatistiky – zaznamenané formy násilia

Paragraf TZ	fyzické násilie	psychické násilie	ekonomické násilie	sexuálne násilie	sociálne násilie
§ 145 vražda	2				
§ 148 zabitie	1				
§ 155 ublíženie na zdraví	8	1			
§ 156 ublíženie na zdraví	48	9			
§ 183 obmedzovanie osobnej slobody	6	6			1
§ 188 lúpež	1		1		
§ 189 vydieranie	5	9			
§ 194 porušovanie domovej slobody	7	7			
§ 199 znásilnenie	2			5	
§ 200 sexuálne násilie	2	1		3	
§ 208 týranie blízkej osoby a zverenej osoby	81	81	2	2	
§ 212 krádež			1		
§ 245 poškodzovanie cudzej veci	1	1	2		
§ 359 násilie proti skupine obyvateľov	2	3			
§ 360 nebezpečné vyhrážanie	221	318	1		
§ 360a nebezpečné prenasledovanie	3	24			
SPOLU	390	460	7	10	1

Aj zo štatistík Ministerstva spravodlivosti vyplýva, že najčastejšou formou násilia v partnerských vzťahoch na ženách je psychické násilie, za ktorým nasleduje násilie fyzické. Ekonomické a sexuálne násilie sa v štatistikách a pravdepodobne aj v trestnom konaní objavuje do nižšej miery. Dáta tiež môžu indikovať prekrývanie medzi psychickým a fyzickým násilím. Avšak kvôli nízkej miere spoľahlivosti danej kategórie nie je korektné dáta ďalej interpretovať.

Ako je vidieť, spoľahlivosť vyplňania kontextuálnych kategórií ako domáce násilie alebo jednotlivé formy násilia nie je vysoká. Tieto kategórie by však mohli slúžiť na analytické spracovanie existujúcich dát. Pre uvádzanie spoľahlivých dát preto jednoznačne odporúčame používať triedenie na základe štatistickej definície domáceho a partnerského násilia, vzťahu medzi páchatelom a poškodenou osobou a v prípade partnerského násilia aj rozdelenie podľa pohlavia.

Porovnanie štatistík za jednotlivé inštitúcie spracovávajúce dáta o trestnom konaní

Aj z uvedených štatistík je zrejmé, že na základe súčasného stavu administratívnych dát o trestnom konaní nie je možné robiť závery o celkovom priebehu a efektivite trestného konania v prípadoch násilia páchaného na ženách, keďže, napríklad, počet súdených prevyšuje počet začatých trestných konaní v danom roku, hoci v realite je pravdepodobné, že by čísla od stíhania, cez obžalobu, súdne konanie po odsúdenie mali postupne klesať. Jedným z možných vysvetlení tejto disproporcie je miera uvádzania vzájomných vzťahov medzi páchatelom a poškodenou osobou, ktorá je výrazne vyššia u súdnych dát. Pri kontrolnom § 208 TZ bol vzťah uvedený v 86 %. Pre porovnanie, u polície to bolo len v 63 %. Ak je takto nízka spoľahlivosť v prípade trestného činu, ktorého znenie skutkovej podstaty priamo uvádza vzťah medzi páchatelom a poškodenou osobou, je otázne, v akej miere sú tieto vzťahy vyznačované u iných trestných činov, kde takéto priame spojenie nie je.

Návrh ukazovateľov o počte prípadov rodovo podmieneného násillia a spôsobe, akým bol tento prípad inštitúciou ukončený

Vzhľadom k tomu, že Európsky inštitút pre rodovú rovnosť vytvoril v roku 2017 indikátory partnerského a sexualizovaného násillia na ženách, rozhodli sme sa pre nevytváranie vlastných, odlišných ukazovateľov, ale použili sme tie vytvorené EIGE. Cieľom EIGE indikátorov má byť pomoc členským krajinám EÚ reportovať administratívne dáta v oblasti násillia páchaného na ženách na základe rôznych európskych a medzinárodných záväzkov. Zároveň tieto indikátory majú viesť k postupnej harmonizácii vykazovania v rámci EÚ a k porovnateľnosti dát za členské krajiny. Celkovo vytvoril EIGE 13 indikátorov, z ktorých 9 by sa malo naplňovať prostredníctvom policajných štatistík a 4 by mali pochádzať z justičných štatistík. Ide o nasledovné indikátory:

Tabuľka č. 11: Zoznam EIGE indikátorov³⁸

Indikátor	Zdroj dát
Počet žien od 18 rokov zažívajúcich partnerské násillie zaznamenaných políciou	Policajná štatistika
Počet nahlásených skutkov týkajúcich sa partnerského násillia na ženách	
Počet páchatelov partnerského násillia na ženách starších ako 18 rokov (a % z mužskej populácie)	
Počet žien od 18 rokov zažívajúcich fyzické partnerské násillie zaznamenaných políciou	
Počet žien od 18 rokov zažívajúcich psychické partnerské násillie zaznamenaných políciou	
Počet žien od 18 rokov zažívajúcich sexualizované partnerské násillie zaznamenaných políciou	
Počet žien od 18 rokov zažívajúcich ekonomické partnerské násillie zaznamenaných políciou	
Počet žien od 18 rokov nahlasujúcich znásilnenie alebo sexuálne násillie polícii	
Počet žien od 18 rokov zabitých partnerom a pomer k celkovému počtu vražd a zabíj žien	
Počet ochranných opatrení v prípadoch partnerského násillia na ženách podľa typu súdu	Súdna štatistika
Počet mužov obžalovaných zo skutkov partnerského násillia na ženách	
Počet mužov odsúdených za skutky partnerského násillia na ženách	
Počet mužov odsúdených na nepodmienečný trest za skutky partnerského násillia na ženách	

Každý indikátor sa týka štatistík za obdobie jedného roka a každý obsahuje definíciu a určenie aké disagregované dáta sú potrebné, aby ho bolo možné zistiť. Za partnerské násillie na ženách je

³⁸ Indicators on intimate partner violence and rape, EIGE 2017

považované násilie, ktoré sa odohráva medzi súčasnými alebo bývalými manželmi, či partnermi bez ohľadu na to, či žijú alebo žili v spoločnej domácnosti.³⁹

Indikátor č. 1: Počet žien od 18 rokov zažívajúcich partnerské násilie zaznamenaných políciou

Ide o všeobecný indikátor partnerského násilia na ženách, ktorý zahŕňa rôzne formy násilia. Všeobecný indikátor je potrebný z toho dôvodu, že ženy často zažívajú kombináciu viacerých foriem násilia. Partnerské násilie je definované ako akýkoľvek čin fyzického, sexualizovaného, psychického alebo ekonomického násilia, ktorý sa vyskytne medzi súčasnými alebo bývalými manželmi alebo partnermi v intímnom vzťahu muža a ženy bez ohľadu na to, či páchateľ býva alebo býval spoločne s obeťou. Na naplnenie indikátora je potrebné deliť dáta podľa pohlavia páchateľa a obeť, veku (nad 18 rokov) a ich vzájomného vzťahu.⁴⁰

Indikátor č. 2: Počet nahlásených skutkov týkajúcich sa partnerského násilia na ženách

Definícia partnerského násilia je totožná z predchádzajúcim indikátorom, rovnaké sú aj potrebné delenia dát. Medzi počtom nahlásených skutkov a počtom obetí je rozdiel, keďže niektoré ženy sa môžu na políciu obrátiť s viacerými skutkami v rôznom čase počas roka.

Indikátor č. 3: Počet páchateľov partnerského násilia na ženách (a % z mužskej populácie)

Počet páchateľov môže podať informácie o schopnosti trestného systému identifikovať páchateľov partnerského násilia na ženách. Páchateľom je osoba, ktorá sa dostala do formálneho kontaktu s políciou ako podozrivý, zadržaný alebo napomenutý kvôli páchaniu partnerského násilia na ženách. Dáta by sa mali týkať počtu podaných trestných oznámení alebo dát zaznamenaných pred začatím vyšetrovania. Delenie dát je rovnaké ako v predchádzajúcich indikátoroch.⁴¹

Indikátor č. 4: Počet žien od 18 rokov zažívajúcich fyzické partnerské násilie zaznamenaných políciou

Fyzické násilie je dôležitou dimenziou partnerského násilia na ženách a je pomerne jednoducho merateľné administratívnymi dátami, keďže je častejšie postihované ako napríklad psychické alebo ekonomické násilie. Fyzické násilie je definované ako akýkoľvek čin, ktorým bola partnerke spôsobená fyzická ujma ako výsledok nezákonného použitia fyzickej sily. Fyzické násilie môže mať rôzne formy, od zabitia po vážne alebo miernejšie fyzické napadnutia alebo obmedzovanie slobody.⁴²

Indikátor č. 5: Počet žien od 18 rokov zažívajúcich psychické partnerské násilie zaznamenaných políciou

Psychické násilie je najčastejšou formou partnerského násilia na ženách. Jeho zaznamenávanie v administratívnych dátach trestného systému môže pomôcť vytvoriť adekvátnejší obraz o postihovaní partnerského násilia. Psychické násilie je definované ako akýkoľvek čin alebo správanie, ktoré spôsobuje psychickú ujmu súčasnej alebo bývalej partnerke. Môže byť napríklad vo forme donútenia, ohovárania, verbálnych útokov alebo obťažovania. EIGE ďalej uvádza tieto možné skutky – ponižovanie, zanedbávanie, izolácia, vyhrážanie sa alebo prenasledovanie.⁴³

Indikátor č. 6: Počet žien od 18 rokov zažívajúcich sexualizované partnerské násilie zaznamenaných políciou

³⁹ Tamtiež.

⁴⁰ Tamtiež.

⁴¹ Tamtiež.

⁴² Tamtiež.

⁴³ Tamtiež.

Sexualizované násilie je definované ako akýkoľvek sexuálny čin bez súhlasu obeť. Môže ísť o znásilnenie, rôzne formy sexuálneho násilia alebo sexuálneho obťažovania. Sexualizované násilie vo vzťahu je kvôli svojej povahe – citlivosti a náročnosti na dokazovanie ťažšie postihovateľné. Samostatný indikátor tak môže napomôcť vytvoreniu jasnejšieho obrazu o rozsahu tohto násilia a zvýšiť o ňom povedomie.⁴⁴

Indikátor č. 7: Počet žien od 18 rokov zažívajúcich ekonomické partnerské násilie zaznamenaných políciou

Ekonomické násilie je aktom kontroly správania v zmysle využívania a distribúcie finančných prostriedkov v rátane neustálej hrozby zrušenia prístupu k nim. Cieľom tejto formy násilia je zvýšiť závislosť obeť na páchatelovi. Ekonomické násilie je definované ako akýkoľvek čin alebo správanie vedúce k ekonomickej ujme partnerky. Okrem iného môže byť vo forme nútenej práce v domácnosti, krádeže alebo ničenia majetku, bráneniu vo využívaní finančných zdrojov, k prístupu ku vzdelaniu, práci alebo neplnenie si ekonomických záväzkov, napríklad neplatenie výživného.⁴⁵

Indikátor č. 8: Počet žien od 18 rokov nahlasujúcich znásilnenie alebo sexuálne násilie polícií

Za činy sexualizovaného násilia sa považujú vaginálna, orálna alebo análne penetrácia, penetrácia objektom alebo časťou tela bez súhlasu obeť a/alebo za použitia sily, donútenia alebo zneužitia zraniteľnosti obeť. Tento indikátor môže slúžiť ako porovnanie počtu prípadov, ktoré sa dostanú do trestného systému s prevalenčnými dátami z reprezentatívnych prieskumov. Dáta potrebné na vykázanie indikátora sú pohlavie obeť a páchatel a vek obeť.

Indikátor č. 9: Počet žien od 18 rokov zabitých partnerom a pomer k celkovému počtu vrážd a zabíj žien

Smrť v dôsledku partnerského násilia je jeho najextrémnejším následkom. Definuje sa ako zabitie ženy partnerom alebo smrť ženy, ku ktorej viedli praktiky škodlivé pre partnerku. Zarátavajú sa sem napríklad zabitie, vražda, úkladná vražda a usmrtenie.⁴⁶

Indikátor č. 10: Počet ochranných opatrení v prípadoch partnerského násilia na ženách podľa typu súdu

Špecifický indikátor o ochranných opatreniach má pomôcť vyhodnotiť schopnosť súdneho systému chrániť obeť partnerského násilia na ženách. Zároveň môže slúžiť na vyhodnocovanie ich efektivity v rámci trestného alebo civilného súdneho procesu. Ochranné opatrenia sú definované ako zákonom nariadené opatrenia zakazujúce konať niektoré činy alebo nepribližovať sa k obeť. Môžu byť vydávané v rámci trestných alebo civilných súdnych konaní. Na napĺňanie dát je potrebné mať dáta za trestné ako aj za civilné súdne konania. Rozdelenie dát potrebných na naplnenie indikátora je pohlavie páchatel a obeť a ich vzájomný vzťah.⁴⁷

Indikátor č. 11: Počet mužov obžalovaných zo skutkov partnerského násilia na ženách

Počet obžalovaných mužov ukazuje na mieru, do ktorej je trestný systém schopný reagovať na partnerské násilie na ženách. Obžalovaný je definovaný ako údajný páchatel voči ktorému začalo

⁴⁴ Tamtiež.

⁴⁵ Tamtiež.

⁴⁶ Tamtiež.

⁴⁷ Tamtiež.

trestné konanie prokuratúrou alebo iným orgánom činným v trestnom konaní zodpovednom za podávanie obžalôb bez ohľadu na konečný výsledok trestného konania.⁴⁸

Indikátor č. 12: Počet mužov odsúdených za skutky partnerského násillia na ženách

Podobne ako v prípade indikátora obžalovaných mužov, aj tento indikátor poukazuje na schopnosť a efektivitu trestného systému trestať partnerské násillie na ženách. Odsúdení sú osoby, ktoré boli uznané za vinné súdom za akýkoľvek trestný čin súvisiaci s partnerským násillím na ženách.⁴⁹

Indikátor č. 13: Počet mužov väznených alebo obmedzených na slobode za skutky partnerského násillia na ženách

Indikátor sa týka osôb väznených vo väzeniach, trestných alebo nápravných inštitúciách po zákonom rozhodnutí súdu o vine a treste. Jednotkou merania môže byť aj počet osôb odsúdených na nepodmienečný trest. Spolu s indikátormi o počte obžalovaných a odsúdených poukazuje na kapacity a efektivitu trestného konania ako aj na mieru vážnosti, ktorá je pripisovaná partnerskému násilliu na ženách.⁵⁰

Pri väčšine indikátorov (s výnimkou indikátora č. 8) je na vykazovanie štatistík potrebné, aby dáta boli delené podľa pohlavia páchatel'a a obete a ich vzájomného vzťahu, pričom je dôležitý vek obete nad 18 rokov.

Naplnňanie indikátorov slovenskými administratívnymi dátami

Jedným z odporúčaní EIGE pre Slovensko bolo vytvorenie zoznamu trestných činov, ktoré naplňajú uvedené definície partnerského násillia na ženách a jeho jednotlivých foriem. Táto správa uvádza zavedenie takejto definície (zoznam jednotlivých trestných činov a ich priradenie k formám násillia je uvedené v príslušnej kapitole). Administratívne dáta polície pokrývajú všetky uvedené trestné činy s výnimkou trestného činu poškodzovania cudzej veci podľa § 245 TZ. Dáta zo súdnych štatistík je možné dodať v potrebnej zostave. Oba zdroje poskytujú triedenia podľa pohlavia obete a páchatel'a ako aj ich vzájomného vzťahu, pričom definície partnerských vzťahov sú totožné. V oboch prípadoch však chýbajú údaje o partnerských vzťahoch, či už súčasných alebo bývalých, pri ktorých partneri nežili v spoločnej domácnosti. Možnosť naplniť uvedené indikátory je nasledovná:

Indikátor č. 1: Počet žien od 18 rokov zažívajúcich partnerské násillie zaznamenaných políciou

Údaj sa dá získať z policajných štatistík na základe trestných činov uvedených v štatistickej definícii (chýbajú údaje za § 245 TZ) na základe zrátaní uvedených vzťahov medzi páchatel'om a poškodenou osobou za kategórie (bývalý) manžel, (bývalý) druh. V štatistikách sa však zaratúvajú vzťahy, nie počty poškodených žien, takže ten je možné odvodiť len analogicky.

Indikátor č. 2: Počet nahlásených skutkov týkajúcich sa partnerského násillia na ženách

Údaj je možné získať z policajných štatistík s výnimkou dát o § 245 TZ postupom uvedeným vyššie. Je však dôležité uviesť, že dáta v štatistike nie sú zaznamenávané v štádiu podania trestného oznámenia, ale až po začatí trestného stíhania. Vzhľadom k tomu, že jedinou možnosťou ako zistiť mieru partnerského násillia na ženách je rátať vzťahy, bude výsledné číslo identické s číslom uvedeným

⁴⁸ Tamtiež.

⁴⁹ Tamtiež.

⁵⁰ Tamtiež.

v indikátore 1, avšak v tomto prípade nemusí počet vzťahov ani aproximačne zodpovedať počtu skutkov. Indikátor preto nie je možné vykázať.

Indikátor č. 3: Počet páchatel'ov partnerského násillia na ženách (a % z mužskej populácie)

Ide o počet stíhaných páchatel'ov, ktorý je možné odvodiť podobným postupom ako počet obetí, čiže pôjde o identické číslo ako v indikátore 1. Opäť ide len o približnú hodnotu.

Indikátor č. 4: Počet žien od 18 rokov zažívajúcich fyzické partnerské násillie zaznamenaných políciou

Do indikátora by sa zaraďovali záznamy o vzťahu medzi páchatel'om a poškodenou v kategóriách (bývalý) manžel, (bývalý) druh za trestné činy podľa §§ 147 a 148 TZ zabitie, §§ 155 – 157 TZ ublíženie na zdraví, § 183 TZ obmedzovanie osobnej slobody, § 208 TZ týranie blízkej a zverenej osoby, § 188 TZ lúpež, § 189 TZ vydieranie, § 359 TZ násillie proti skupine obyvateľov. Ako už bolo uvedené v kapitole o štatistickej definícii, pri niektorých trestných činoch nie je možné z ich definície určiť, či bol skutok spáchaný hrozbou fyzického násillia, prostredníctvom fyzického násillia alebo inej formy donútenia (§§ 188, 189, 208 a 359 TZ). Celkový počet zaznamenaných prípadov za tieto „nejasné“ skutkové podstaty tvorí 22 % zo všetkých evidovaných prípadov partnerského násillia na ženách (samotný § 208 TZ zahŕňa 18,5 %). Je teda zrejmé, že ich vynechaním, dochádza k značnému skresleniu vykazovania prípadov fyzického násillia. Tento indikátor preto nie je možné uviesť.

Indikátor č. 5: Počet žien od 18 rokov zažívajúcich psychické partnerské násillie zaznamenaných políciou

Na rozdiel od fyzického násillia tento indikátor je možné uvádzať, ak vychádzame z predpokladu, že pri fyzickom násillí v partnerskom vzťahu dochádza súbežne aj k psychickému násilliu. V tomto prípade je možné relatívne bez výhrad započítať aj trestné činy, ktoré obsahujú donútenie, hrozbu násillia alebo použitie fyzického násillia. Išlo by o údaje za nasledovné trestné činy: § 189 TZ vydieranie, § 194 TZ porušovanie domovej slobody, § 208 TZ týranie blízkej osoby a zverenej osoby, § 359 TZ násillie proti skupine obyvateľov, § 360 TZ nebezpečné vyhrážanie, § 360a TZ nebezpečné prenasledovanie. Opäť platí výhrada, že sa počíta počet vzťahov, nie počet poškodených žien, čiže ide o analogický údaj.

Indikátor č. 6: Počet žien od 18 rokov zažívajúcich sexualizované partnerské násillie zaznamenaných políciou

Tento indikátor je možné naplniť sledovaním vzájomného vzťahu pri trestných činoch znásillnenia a sexuálneho násillia. Je však dôležité poznamenať, že slovenská definícia týchto skutkov nezodpovedá plne definícii uvedenej EIGE v tomto indikátore, nakoľko v slovenskom kontexte nemáme definíciu založenú na absencii súhlasu a sexuálne obťažovanie nie je trestným činom. Opäť treba upozorniť, že sa zaratúvajú vzťahy.

Indikátor č. 7: Počet žien od 18 rokov zažívajúcich ekonomické partnerské násillie zaznamenaných políciou

Indikátor je možné naplniť, avšak niektoré trestné činy nie je možné do vykazovania zaradiť. Je tomu tak, či už z dôvodu uvedenia viacerých foriem násillia v rámci jednej skutkovej podstaty trestného činu (napr. § 208 ods. 1 písm. e TZ, ktorý sa nevykazuje samostatne), alebo pre nemožnosť identifikácie vzťahu resp. ženy, ako osoby, ktorá znáša dôsledky trestného činu, ako tomu je napríklad pri trestnom čine neplatenia výživného na závislé dieťa, pri ktorom sú ako poškodené uvádzané deti a nie ich matky. Navyše, chýbajúci trestný čin poškodzovanie cudzej veci v policajných štatistikách spadá práve pod ekonomické násillie. Trestné činy ekonomického násillia sú nasledovné: § 188 TZ lúpež, § 212 TZ krádež,

§ 213 TZ sprenevera, § 221 TZ podvod, § 245 TZ poškodzovanie cudzej veci. Opäť platí výhrada, že sa počíta počet vzťahov, nie počet poškodených žien.

Indikátor č. 8: Počet žien od 18 rokov nahlasujúcich znásilnenie alebo sexuálne násilie polícii

Indikátor je možné naplniť za trestné činy § 199 TZ a § 200 TZ za obete v kategórii od 19 rokov, čo nie je vek plne totožný so znením indikátora (18 rokov). Vzhľadom k tomu, že znásilnenie je v TZ definované len ako súlož medzi mužom a ženou, je nutné pridať aj trestný čin sexuálneho násillia, ktorý obsahuje aj iné formy penetrácie tak, ako sú uvedené v definícii indikátora. Domnievame sa preto, že je potrebné použiť oba trestné skutky. Slovenské právne definície navyše nezahŕňajú definovanie znásilnenia a sexuálneho násillia ako spáchaného bez súhlasu poškodenej. Ďalej si treba uvedomiť, že nejde o počet podaných trestných oznámení ženami, ale o počet začatých trestných stíhaní vo veci. V prípade tohto indikátora je však možné stanoviť počet žien, keďže tu sa pracuje s kategóriou pohlavia a veku a nie s kategóriami vzťahu.

Indikátor č. 9: Počet žien od 18 rokov zabitých partnerom a pomer k celkovému počtu vrážd a zabití žien

Indikátor aj s pomerom k celkovému počtu vrážd a zabití žien je možné bez problémov naplniť. U týchto trestných činov je navyše veľmi pravdepodobné, že počet skutkov je totožný s počtom obetí, najmä v prípade zabitia alebo vraždy v partnerskom vzťahu. Indikátor sa napĺňa prostredníctvom dát za §§ 144, 145, 147, 148 TZ.

Indikátor č. 10: Počet ochranných opatrení v prípadoch partnerského násillia na ženách podľa typu súdu

Podľa definície pod ochranné opatrenia uvedené indikátorom sem spadajú súdom uložené obmedzenia a povinnosti pri probačnom dohľade podľa § 51 TZ. Konkrétne ide o ods. 3 f) zákaz kontaktu s určenou osobou v akejkoľvek forme vrátane kontaktovania prostredníctvom elektronickej komunikačnej služby alebo inými obdobnými prostriedkami a ods. 4 a) povinnosť nepriblížiť sa k určenej osobe na vzdialenosť menšiu ako päť metrov a nezdržiavať sa v blízkosti obydlija určenej osoby alebo v určenom mieste, kde sa takáto osoba zdržuje alebo ktoré navštevuje. Ministerstvo spravodlivosti však nezbiera štatistiky týkajúce sa obmedzení a povinností.

Z civilného práva sa uvedené týka konkrétne vydávania neodkladných opatrení podľa § 325 ods. 2 Civilného sporového poriadku v nasledujúcom znení:

- e) nevstupovala dočasne do domu alebo bytu, v ktorom býva osoba, vo vzťahu ku ktorej je dôvodne podozrivá z násillia,
- f) nevstupovala alebo iba obmedzene vstupovala do domu alebo bytu, na pracovisko alebo iné miesto, kde býva, zdržiava sa alebo ktoré pravidelne navštevuje osoba, ktorej telesnú integritu alebo duševnú integritu svojím konaním ohrozuje,
- g) písomne, telefonicky, elektronickou komunikáciou alebo inými prostriedkami úplne alebo čiastočne nekontaktovala osobu, ktorej telesná integrita alebo duševná integrita môže byť takým konaním ohrozená,
- h) sa na určenú vzdialenosť nepribližovala alebo iba obmedzene približovala k osobe, ktorej telesná integrita alebo duševná integrita môže byť jej konaním ohrozená.

Ministerstvo spravodlivosti síce vedie štatistiku o počte vydaných neodkladných opatrení, avšak len celkovo, bez možnosti triedenia podľa pohlavia a vzťahu. Daný indikátor preto nie je možné uvádzať.

Indikátor č. 11: Počet mužov obžalovaných zo skutkov partnerského násillia na ženách

Z justičných štatistík je možné získať počet súdených mužov za trestné činy súvisiace s partnerským násilím podľa uvedenej štatistickej definície podľa zaznačeného vzťahu medzi páchatelom a poškodenou osobou v kategórii (bývalý) manžel, (bývalý) druh a podľa ich pohlavia. Je však nutné pripomenúť, že počet súdených nemusí byť úplne totožný s počtom obžalovaných. Údaje by vedela poskytnúť Generálna prokuratúra, ktorá však nevedie dáta podľa požadovaného triedenia. Počet súdených mužov je však možné použiť ako aproximačný údaj k indikátorom.

Indikátor č. 12: Počet mužov odsúdených za skutky partnerského násillia na ženách

Indikátor je možné naplniť z justičných štatistík na základe trestných činov súvisiacich s partnerským násilím podľa uvedenej štatistickej definície podľa zaznačeného vzťahu medzi páchatelom a poškodenou obeťou v kategórii (bývalý) manžel, (bývalý) druh a podľa ich pohlavia.

Indikátor č. 13: Počet mužov väznených alebo obmedzených na slobode za skutky partnerského násillia na ženách

Hoci nie je možné presne určiť počet mužov väznených v príslušných zariadeniach, indikátor je možné naplniť z justičných štatistík za počet mužov odsúdených na nepodmienečný trest odňatia slobody postupom uvedeným pri indikátoroch 11 a 12.

Ako je vidieť z uvedeného prehľadu, bez problémov vie Slovensko pri súčasnom stave zberu administratívnych dát vykazovať indikátory číslo 8, 9, 12, 13. S uvedením istých metodologických limitov vieme uviesť aj indikátory 1, 3, 5, 6, 7, 11. Indikátory číslo 2, 4 a 10 sa nedajú v súčasnosti uviesť. Indikátory 1 a 3 budú mať rovnakú hodnotu, keďže je možné rátať len vzťahy a nie počet obetí, alebo páchatelov. V realite však tieto čísla môžu byť odlišné. Pri všetkých indikátoroch týkajúcich sa policajných dát navyše platí, že dáta sú uvádzané za vek žien od 19 rokov, nie od 18 rokov, ako je stanovené v EIGE indikátoroch. Navyše, definícia partnerského násillia EIGE sa vzťahuje aj na partnerské násillie v prípadoch, v ktorých partneri spolu nežili v spoločnej domácnosti. Tieto vzťahy sa však nezaznamenávajú ani v jednej inštitúcii. Je tiež treba brať do úvahy spoľahlivosť administratívnych dát v jednotlivých inštitúciách.

Tabuľka č. 12 sumarizuje možnosti vykazovania dát aj s uvedením limitov. Tabuľka č. 13 udáva jednotlivé indikátory za rok 2018.

Tabuľka č. 12: Stav napĺňania odporúčaných indikátorov EIGE

Indikátor	Inštitúcia zbierajúca dáta	Dostupnosť dát	Štatistická jednotka	Dáta	Limity
Počet žien - obetí partnerského násillia	Polícia	Áno – s výhradami	Vzťah	Agregovaný počet zaznamenaných vzťahov za trestné činy uvedené v štatistickej definícii. Tá pokrýva všetky typy násillia s výhradami uvedenými pri jednotlivých typoch	Zaznamenaný počet vzťahov nemusí zodpovedať počtu poškodených žien, neberie sa do úvahy vek obetí (je však pravdepodobné, že budú nad 18 rokov). Chýbajú partnerské vzťahy mimo spoločnú domácnosť.
Počet nahlásených skutkov partnerského násillia na ženách	Polícia	Nie	Vzťah		Zaznamenaný počet vzťahov nezodpovedá počtu skutkov.
Počet páchatel'ov partnerského násillia na ženách	Polícia	Áno – s výhradami	Vzťah	Agregovaný počet zaznamenaných vzťahov za trestné činy uvedené v štatistickej definícii. Tá pokrýva všetky typy násillia s výhradami uvedenými pri jednotlivých typoch	Zaznamenaný počet vzťahov nemusí zodpovedať počtu páchatel'ov, neberie sa do úvahy vek páchatel'a (je však pravdepodobné, že budú nad 18 rokov). Chýbajú partnerské vzťahy mimo spoločnú domácnosť.
Počet žien - obetí fyzického partnerského násillia	Polícia	Nie	Vzťah		Pri vydieraní, týraní blízkej a zverenej osoby a násillí proti skupine obyvateľov nie je z dát zrejmé, či došlo aj k fyzickému násilliu. Môže sa uviesť len za zabitie, ublíženie na zdraví a obmedzovanie osobnej slobody. Veľká časť fyzického násillia však zostane neuvedená.
Počet žien - obetí psychického partnerského násillia	Polícia	Áno	Vzťah	Trestné činy uvedené pod psychickým násillím v štatistickej definícii zahŕňajú väčšinu aktov uvedených v indikátore.	Zaznamenaný počet vzťahov nemusí zodpovedať počtu poškodených žien, neberie sa do úvahy vek obetí (je však pravdepodobné, že budú nad 18 rokov). Chýbajú partnerské vzťahy mimo spoločnú domácnosť.
Počet žien - obetí sexualizovaného partnerského násillia	Polícia	Áno	Vzťah	Trestné činy §§ 199 a 200 zahŕňajú väčšinu aktov uvedených v indikátore, definícia indikátoru je širšia ako v slovenskej legislatíve, chýba definovanie sexualizovaného násillia bez súhlasu a sexuálne obťažovanie.	Zaznamenaný počet vzťahov nemusí zodpovedať počtu poškodených žien, neberie sa do úvahy vek obetí (je však pravdepodobné, že budú nad 18 rokov). Chýbajú partnerské vzťahy mimo spoločnú domácnosť.

Počet žien - obetí ekonomického partnerského násillia	Polícia	Áno	Vzťah	Trestné činy podľa §§ 188, 212, 213, 221 a 245 zahŕňajú väčšinu skutkov uvedených v definícii indikátora s výnimkou nútenej práce v domácnosti a finančnej závislosti, ktoré nie sú postihované Trestným zákonom a neplatenie výživného, pri ktorom nie je možné štatisticky oddeliť prípady partnerského násillia.	Zaznamenaný počet vzťahov nemusí zodpovedať počtu poškodených žien, neberie sa do úvahy vek obetí (je však pravdepodobné, že budú nad 18 rokov), nie sú zarátané skutky podľa § 208 e). Chýbajú partnerské vzťahy mimo spoločnú domácnosť.
Počet žien nahlasujúcich sexualizované násillie	Polícia	Áno	Obet'	Definícia v slovenskej legislatíve zahŕňa všetky penetratívne formy, avšak obsahuje aj iné sexuálne praktiky. Naopak, oproti indikátoru chyba definovanie sexualizovaného násillia bez súhlasu.	Uvádza sa počet trestných stíhaní, nie počet trestných oznámení, vek od 19 rokov
Počet žien zabitých partnerom	Polícia	Áno	Obet'	Na základe vzťahov za §§ 144, 145, 147 a 148	Chýbajú partnerské vzťahy mimo spoločnú domácnosť.
Počet ochranných opatrení v prípadoch partnerského násillia	MS SR	Nie	x	x	x
Počet mužov obžalovaných z partnerského násillia	MS SR	Áno	Páchateľ	Počet súdených na základe triedenia podľa pohlavia páchatel' muž, poškodená osoba žena a ich vzájomný vzťah (bývalý) manžel, (bývalý) druh.	Ide o počet súdených, nie obžalovaných Chýbajú partnerské vzťahy mimo spoločnú domácnosť.
Počet mužov odsúdených za partnerské násillie	MS SR	Áno	Páchateľ	Počet odsúdených na základe vyššie uvedeného triedenia.	Chýbajú partnerské vzťahy mimo spoločnú domácnosť.
Počet mužov väznených alebo obmedzených na slobode za partnerské násillie	MS SR	Áno	Páchateľ	Počet odsúdených na nepodmienečný trest odňatia slobody na základe vyššie uvedeného triedenia.	Ide o počet odsúdených na nepodmienečný trest, nie počet osôb realizujúcich trest odňatia slobody v zariadeniach. Chýbajú partnerské vzťahy mimo spoločnú domácnosť.

Tabuľka č. 13: Indikátory partnerského a sexualizovaného násillia na ženách za rok 2018

Indikátor	Hodnota	Inštitúcia zbierajúca dáta	Štatistická jednotka	Metadáta
Počet žien - obetí partnerského násillia	844	Polícia	Vzťah	§ 147 – 148 zabitie, § 155 – 157 ublíženie na zdraví, § 183 obmedzovanie osobnej slobody, § 188 lúpež, § 189 vydieranie, § 194 porušovanie domovej slobody, § 199 znásilnenie, § 200 sexuálne násillie, § 208 týranie blízkej a zverenej osoby, § 212 krádež, § 213 sprenevera, § 221 podvod, § 245 poškodzovanie cudzej veci, § 359 násillie proti skupine obyvateľov, § 360 nebezpečné vyhrážanie, § 360A nebezpečné prenasledovanie. Vzťah medzi páchatelom a poškodenou: manžel, druh, bývalý manžel, bývalý druh
Počet skutkov partnerského násillia na ženách	x	Polícia		Zaznamenaný počet vzťahov nezodpovedá počtu skutkov.
Počet páchatelov partnerského násillia na ženách	844 (0,03%) ⁵¹	Polícia	Vzťah	§ 147 – 148 zabitie, § 155 – 157 ublíženie na zdraví, § 183 obmedzovanie osobnej slobody, § 188 lúpež, § 189 vydieranie, § 194 porušovanie domovej slobody, § 199 znásilnenie, § 200 sexuálne násillie, § 208 týranie blízkej a zverenej osoby, § 212 krádež, § 213 sprenevera, § 221 podvod, § 245 poškodzovanie cudzej veci, § 359 násillie proti skupine obyvateľov, § 360 nebezpečné vyhrážanie, § 360A nebezpečné prenasledovanie. Vzťah medzi páchatelom a poškodenou: manžel, druh, bývalý manžel, bývalý druh
Počet žien - obetí fyzického partnerského násillia	x	Polícia	Vzťah	Nie je možné dostatočne identifikovať všetky prípady fyzického násillia.
Počet žien - obetí psychického partnerského násillia	712	Polícia	Vzťah	§ 189 vydieranie, § 194 porušovanie domovej slobody, § 208 týranie blízkej a zverenej osoby, § 359 násillie proti skupine obyvateľov, § 360 nebezpečné vyhrážanie, § 360A nebezpečné prenasledovanie. Vzťah medzi páchatelom a poškodenou: manžel, druh, bývalý manžel, bývalý druh
Počet žien - obetí sexualizovaného partnerského násillia	18	Polícia	Vzťah	§§ 199 a 200, vzťah medzi páchatelom a poškodenou: manžel, druh, bývalý manžel, bývalý druh
Počet žien - obetí ekonomického partnerského násillia	16	Polícia	Vzťah	§ 188 lúpež, § 212 krádež, § 213 sprenevera, § 221 podvod, § 245 poškodzovanie cudzej veci. Vzťah medzi páchatelom a poškodenou: manžel, druh, bývalý manžel, bývalý druh

⁵¹ Populácia mužov v roku 2018 podľa Štatistického úradu bola 2 658 016. Dostupné na http://statdat.statistics.sk/cognosext/cgi-bin/cognos.cgi?b_action=cognosViewer&ui.action=run&ui.object=storeID%28%22i362DCE4D88EC4E13A9EE8526B286D18B%22%29&ui.name=Po%C4%8Det%20obyvate%C4%BEov%20pod%C4%BEa%20pohlavia%20-%20SR%2C%20oblasti%2C%20kraje%2C%20okresy%2C%20mesto%2C%20vidiek%20%28ro%C4%8Dne%29%20%5Bom7102rr%5D&run.outputFormat=&run.prompt=true&c.v.header=false&ui.backURL=%2Fcognosext%2Fcps4%2Fportlets%2Fcommon%2Fclose.html&run.outputLocale=sk

Počet žien nahlasujúcich sexualizované násilie	102	Polícia	Obet'	§ 199 a 200, obeť: žena, vek: od 19 rokov
Počet žien zabitých partnerom	5 (15,6%) ⁵²	Polícia	Obet'	§§ 144, 145, 147, 148. Vzťah medzi páchatel'om a poškodenou: manžel, druh, bývalý manžel, bývalý druh
Počet ochranných opatrení v prípadoch partnerského násilia	x	MS SR	x	Zaznamenáva sa len počet v civilných veciach bez ohľadu na pohlavie a vzťah osôb
Počet mužov obžalovaných z partnerského násilia	893	MS SR	Páchatel'	§ 147 – 148 zabitie, § 155 – 157 ublíženie na zdraví, § 183 obmedzovanie osobnej slobody, § 188 lúpež, § 189 vydieranie, § 194 porušovanie domovej slobody, § 199 znásilnenie, § 200 sexuálne násilie, § 208 týranie blízkej a zverenej osoby, § 212 krádež, § 213 sprenevera, § 221 podvod, § 245 poškodzovanie cudzej veci, § 359 násilie proti skupine obyvateľov, § 360 nebezpečné vyhrožovanie, § 360A nebezpečné prenasledovanie. Pohlavie páchatel'a: muž, pohlavie obeť: žena, vzťah medzi páchatel'om a poškodenou: manžel, druh, bývalý manžel, bývalý druh
Počet mužov odsúdených za partnerské násilie	806	MS SR	Páchatel'	§ 147 – 148 zabitie, § 155 – 157 ublíženie na zdraví, § 183 obmedzovanie osobnej slobody, § 188 lúpež, § 189 vydieranie, § 194 porušovanie domovej slobody, § 199 znásilnenie, § 200 sexuálne násilie, § 208 týranie blízkej a zverenej osoby, § 212 krádež, § 213 sprenevera, § 221 podvod, § 245 poškodzovanie cudzej veci, § 359 násilie proti skupine obyvateľov, § 360 nebezpečné vyhrožovanie, § 360A nebezpečné prenasledovanie. Pohlavie páchatel'a: muž, pohlavie obeť: žena, vzťah medzi páchatel'om a poškodenou: manžel, druh, bývalý manžel, bývalý druh
Počet mužov väznených alebo obmedzených na slobode za partnerské násilie	297	MS SR	Páchatel'	§ 147 – 148 zabitie, § 155 – 157 ublíženie na zdraví, § 183 obmedzovanie osobnej slobody, § 188 lúpež, § 189 vydieranie, § 194 porušovanie domovej slobody, § 199 znásilnenie, § 200 sexuálne násilie, § 208 týranie blízkej a zverenej osoby, § 212 krádež, § 213 sprenevera, § 221 podvod, § 245 poškodzovanie cudzej veci, § 359 násilie proti skupine obyvateľov, § 360 nebezpečné vyhrožovanie, § 360A nebezpečné prenasledovanie. Pohlavie páchatel'a: muž, pohlavie obeť: žena, vzťah medzi páchatel'om a poškodenou: manžel, druh, bývalý manžel, bývalý druh

⁵² Podľa policajných štatistík bolo v roku 2018 zavraždených alebo zabitých 32 žien od 19 rokov.

Hlavné problémy pri napĺňaní indikátorov

Policačné dáta:

- pri súčasnom spracovaní štatistických dát je možné zistiť počet prípadov partnerského násillia (platí aj pre domáce násillie) len na základe zráťania uvedených vzťahov. To neumožňuje odlíšiť počet evidovaných skutkov, páchatel'ov a poškodených osôb. Z tohto dôvodu nie je možné naplniť indikátor 2 a indikátory 1 a 3 len indikatívne, pričom ich počet je rovnaký.
- Nie je možné uviesť indikátor 4 – počet žien – obetí fyzického partnerského násillia, keďže pri §§ 188, 189, 208 a 359 nie je možné jasne rozlíšiť, či pri spáchaní skutku došlo aj k fyzickému alebo len k psychickému, či ekonomickému násilliu. Uvedené by bolo možné dosiahnuť zavedením novej kategórie štatistického zisťovania – *prítomnosť fyzického násillia*, prípadne len *fyzické násillie*, ktorá by sa zaznačila v prípade, že došlo aj k fyzickému násilliu.
- U indikátora 9 sú evidované len začaté trestné stíhania, nie počet podaných trestných oznámení.
- V existujúcich štatistických výstupoch nie je možné priradiť vek k poškodenej ani k páchatel'ovi. Je však pravdepodobné, že v prípade partnerského násillia je veľká väčšina osôb nad požadovaných 18 rokov.

Justičné dáta:

- Z justičných dát je možné relatívne presne naplniť indikátory 11, 12, 13, pričom pri indikátore 11 sa uvádzajú počty súdených, nie obžalovaných osôb.
- V štatistických dátach nie sú evidované ochranné opatrenia či už v trestnom alebo civilnom súdnom konaní.

Návrh systému súhrnného spracovania štatistických údajov na meranie efektivity trestného konania v prípadoch partnerského a domáceho násillia

Na zistenie efektivity trestného konania z administratívnych dát, ktoré vedú orgány činné v trestnom konaní, by bolo potrebné poznať dáta za každé štádium trestného konania za daný rok – počet podaných trestných oznámení, počet začatých trestných stíhaní, počet podaných obžalôb, počet odsúdení a formy a výšku trestu. V takomto prípade by bolo možné odsledovať, aká časť prípadov je dovedená do konca trestného konania ako aj to, v ktorej časti trestného procesu dochádza najčastejšie k odklonom od trestného konania. Tieto informácie by umožnili tvorcom politík a jednotlivým orgánom činným v trestnom konaní zamerať sa na tieto fázy a analyzovať, čo sa v nich v prípadoch partnerského a domáceho násillia deje, či je nutné prijať opatrenia na zmenu a ak áno, aké.

V ideálnom prípade by databázy jednotlivých orgánov činných v trestnom konaní a súdov mali byť prepojené na to, aby bolo možné odsledovať výsledky konkrétnych prípadov a vyhnúť sa nevyhnutným štatistickým chybám spôsobenými trvaním trestných konaní v čase na rozmedzí dvoch rokov, keďže tieto sa môžu v databázach jednotlivých inštitúcií objaviť v rôznych rokoch. Napríklad, prípad vedený v policačných štatistikách v roku 2018 sa v súdnych objaví až v roku 2019. Podľa Ministerstva spravodlivosti SR je priemerná dĺžka súdnych konaní na okresných súdoch v trestných veciach 6,4 mesiaca.⁵³ Podľa analýzy Koordinačno-metodického centra bola v prípadoch týrania blízkej a zverenej

⁵³ Štatistická ročenka MS SR 2018.

osoby za rok 2017 priemerná dĺžka súdneho konania 13 mesiacov a mediánová 3 mesiace. Celková dĺžka celého trestného konania bola v priemere 17,6 mesiaca a mediánová 7 mesiacov.⁵⁴ Aj z uvedených dĺžok trvania trestných konaní je zrejmé, že množstvo prípadov sa v štatistických databázach orgánov činných v trestnom konaní a súdov objavuje v rôznych rokoch.

Predpokladom pre porovnateľné dáta z rôznych štádií trestného konania tiež je, že sa využíva jednotná štatistická definícia partnerského a domáceho násillia a sledujú sa rovnaké kategórie v rámci vzťahov medzi páchatelom a poškodenou osobou. Táto štúdia prezentuje návrh štatistickej definície podľa jednotlivých paragrafov Trestného zákona. Pozrieme sa preto aj na kategórie vzťahov u polície a súdov, ktoré evidujú. (Prokuratúra nemá dostatočne rozdelené kategórie, preto sa v porovnaní nevyskytuje.) Nasledujúca tabuľka uvádza mieru zhody kategórií.

Tabuľka č. 14: Kategórie vzťahu v databázach polície a justície

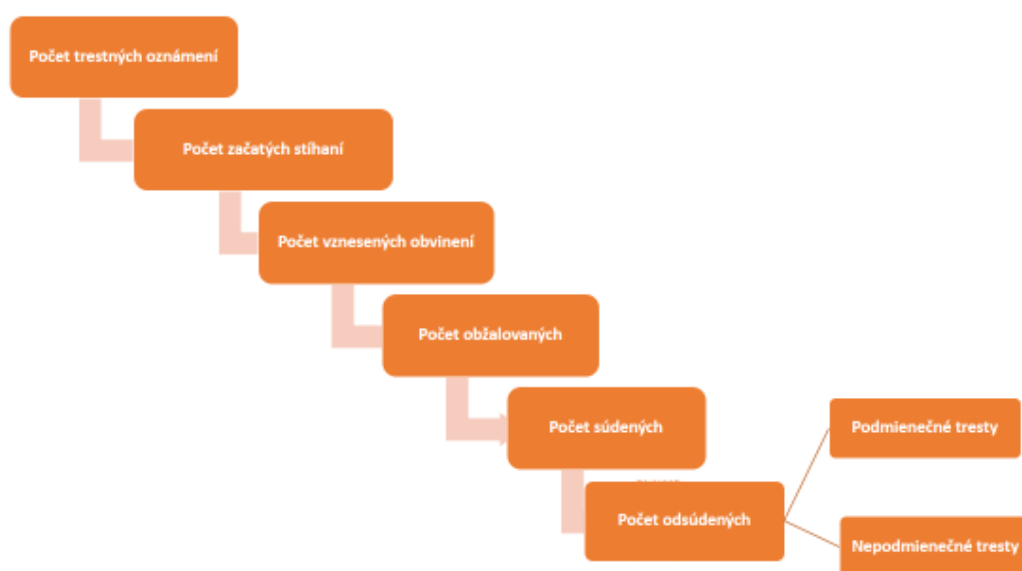
Prezídium PZ SR	Ministerstvo spravodlivosti SR
manžel	manžel
manželka	manželka
druh	druh
družka	družka
rodič	otec/matka
dieťa	syn/dcéra
brat	brat
sestra	sestra
starý rodič	starý otec/stará mama
vnuk	vnuk/vnučka
pestún	pestún/pestúnka
dieťa v pestúnskej opatere	
opatrovník	
dieťa s opatrovníkom	
bývalý manžel	bývalý manžel
bývalá manželka	bývalá manželka
bývalý druh	bývalý druh
bývalá družka	bývalá družka
rodič spoločného dieťaťa	rodič spoločného dieťaťa
	osoba žijúca v spoločnej domácnosti
	iné

Ako je vidieť z tabuľky, miera zhody v sledovaných vzťahoch v databázach polície a justície je pomerne veľká. Policajná databáza sa oproti justičnej podrobnejšie venuje rôznym vzťahom v rámci pestúnskej a opatrovníckej starostlivosti. Naopak, súdne štatistiky používajú aj kategóriu „osoba žijúca v spoločnej domácnosti“, ktorá v policajnej štatistike nefiguruje. Napriek týmto rozdielom je zaznamenávanie vzťahov v justičných a policajných databázach dostatočne zharmonizované, aby bolo možné tvrdiť, že sledujú tie isté kategórie.

⁵⁴ Analýza súdnych rozhodnutí v prípadoch násillia páchaného na ženách. Koordinačno-metodické centrum pre prevenciu násillia na ženách IVPR. V tlači.

Ak by sa v štatistických dátach malo sledovať celkové trestné konanie, bolo by potrebné viesť údaje o počte podaných trestných oznámení, zistiť, v akom pomere z nich bolo začaté trestné stíhanie a v akom pomere boli prípady ukončené ešte pred jeho začatím, napríklad odovzdaním priestupku alebo odmietnutím. Z evidovaných prípadov trestných stíhaní by bolo potrebné zistiť, v koľkých prípadoch bolo vznesené obvinenie a následne obžaloba a v koľkých prípadoch došlo k zastaveniu trestného stíhania, prípadne k postúpeniu veci na priestupok. Tieto údaje by bolo možné získať z policajných štatistík, je však otázne, nakoľko sa dáta k jednotlivým častiam prípravného trestného konania zaznamenávajú a nakoľko sú v nich zaznamenávané vzťahy medzi páchatelom a poškodenou osobou. Pre zistenie efektivity fungovania polície je treba uvádzať aj počet vykázaní zo spoločného obydlija na základe § 27a Zákona o policajnom zbore a porovnávať tieto údaje s počtom podaných trestných oznámení a počtom začatých trestných stíhaní. Pre ďalšie pokračovanie trestného konania by bolo potrebné poznať počet vznesených obžalôb, súdených a odsúdených osôb a rozdelenie trestov na podmienenečné a nepodmienenečné. Tento proces ukazuje nasledujúca schéma.

Schéma č. 1: Dáta za štádiá trestného konania

Pokiaľ ide o dáta z jednotlivých fáz trestného konania, na Slovensku je možné získať nasledovné dáta:

- **Počet podaných trestných oznámení** – polícia SR uvádza štatistiky až od začatia trestného stíhania.
- **Počet vykázaní podľa § 27a Zákona o policajnom zbore** – PZ SR má k dispozícii dáta.
- **Počet začatých trestných stíhaní** – dáta poskytuje PZ SR, avšak len u časti z celkového počtu začatých trestných oznámení je uvedený aj vzťah medzi páchatelom a poškodenou osobou.
- **Počet obžalovaných osôb** - dáta by mohla zverejňovať Generálna prokuratúra, avšak jej systém neumožňuje dôsledné evidovanie prípadov partnerského a domáceho násillia. Analogicky je možné tento počet odsledovať z počtu súdených osôb zo štatistík Ministerstva spravodlivosti, avšak tie zaznamenávajú len tie prípady, ktoré sa dostali pred súd.

- **Počet súdených osôb** – Ministerstvo spravodlivosti SR má dáta k dispozícii, je však pravdepodobné, že vzťah medzi obžalovaným a poškodenou nie sú vždy dôsledne zaznamenávané.
- **Počet odsúdených osôb** - Ministerstvo spravodlivosti SR s vyššie uvedenými limitmi.
- **Formy trestov** - Ministerstvo spravodlivosti SR s vyššie uvedenými limitmi.

Vzhľadom k uvedeným rezervám v poskytovaní dát za jednotlivé fázy trestného konania, najmä počet podaných trestných oznámení a počet obžalôb, ako aj fragmentarizáciu databáz orgánov činných v trestnom konaní nie je v súčasnosti na Slovensku možné poskytovať dostatočne podložené dáta o efektívite trestných konaní v prípadoch partnerského a domáceho násilia.

Zmenu by bolo možné dosiahnuť tým, že by polícia začala viesť a zverejňovať aj počty podaných trestných oznámení o domácom alebo partnerskom násilí. Hoci v tejto fáze trestného konania sa nemusí dať jednoznačne priradiť skutková podstata trestného činu, mal by sa dať vykázať aspoň celkový počet trestných oznámení podľa kategorizácie vzťahov, keďže v prípadoch domáceho a partnerského násilia podáva poškodená osoba trestné podanie voči konkrétnemu páchatelovi. V ideálnom prípade by mala vedieť uviesť aj z akých dôvodov nedošlo k začatiu trestného konania, či bolo zamietnuté alebo odovzdané na priestupok, či disciplinárne konanie. Počet podaných obžalôb za prípady partnerského a domáceho násilia by bolo možné získať len zmenou systému štatistického zisťovania prokuratúry. Počet súdených osôb z dát justičného systému však môže predbežne fungovať ako dostatočná aproximácia.

Odporúčania na zlepšenie zberu administratívnych dát

Zdravotníctvo

- Zlepšiť spoľahlivosť dát vykazovaných za jednotlivé ambulancie, napríklad prostredníctvom usmernenia ako dané prípady priebežne zaznamenávať, prípadne v rámci integrácie štatistických modulov do existujúceho elektronického systému.
- Vytvoriť usmernenie, akým spôsobom identifikovať a pýtať sa na psychické násilie aj u gynekologických, všeobecných, geriatrických a pohotovostných ambulancií.
- Zvážiť zavedenie celoplošného skrínungu partnerského a domáceho násilia vo vyššie uvedených ambulanciách a spracovanie jeho výsledkov.

Polícia

- Upraviť štatistickú zostavu *Trestné činy spáchané v súvislosti s „domácom násilím“* podľa dohodnutej štatistickej definície.
- Zlepšiť spoľahlivosť dát a zvýšiť kontrolu zapisovania vzájomných vzťahov páchatel'a a poškodenej osoby.
- Rozšíriť kategórie vzťahov o súčasné či bývalé vzťahy, pri ktorých osoby nezdíľali spoločnú domácnosť.
- Zmeniť systém vykazovania poškodených osôb tak, aby boli jednotlivci zo skupiny osôb zaratúvaní podľa pohlavia a veku.

- Zaviesť u sporných §§ 188, 189, 208 a 359 dodatočnú kategóriu *fyzické násilie*.
- Evidovať a publikovať štatistiky o počte podaných trestných oznámení v prípadoch domáceho, partnerského a sexualizovaného násillia.
- Evidovať a publikovať štatistiky o počte vykázaní zo spoločného obydlla.
- Navrhnuť nový systém štatistického vykazovania dát tak, aby bolo možné jednoznačne odlišiť počet páchatel'ov, poškodených osôb a skutkov aj v delení podľa veku pri trestných činoch domáceho a partnerského násillia.
- V rámci nového štatistického systému viesť aj spôsoby ukončenia jednotlivých fáz trestného konania tak, aby bolo možné zistiť, v akej fáze a akým spôsobom sú prípady ukončované pred a počas prípravného trestného konania.

Prokuratúra

- Zaviesť štatistické rozdelenie podľa jednotlivých foriem blízkeho vzťahu obete a poškodenej osoby podobne ako je to v prípade policajných a justičných dát.
- Vytvoriť systém vykazovania štatistík o trestných činoch domáceho a partnerského násillia podľa dohodnutej štatistickej definície.

Justícia

- Vykazovať prípady domáceho a partnerského násillia podľa dohodnutej štatistickej definície.
- Zlepšiť spoľahlivosť dát a zvýšiť kontrolu zapisovania vzájomných vzťahov páchatel'a a poškodenej osoby.
- Rozšíriť kategórie vzťahov o súčasné či bývalé vzťahy, pri ktorých osoby nezdíelali spoločnú domácnosť.
- Zlepšiť spoľahlivosť dát a zvýšiť kontrolu zapisovania kontextuálnych kategórií ako *domáce násillie* a formy násillia.
- Navrhnuť systém štatistického vykazovania žiadostí o a schválení ochranných opatrení v trestných a civilných konaniach.

Všeobecne pre trestné konanie

- Pri akomkoľvek vykazovaní štatistických údajov o partnerskom alebo domácom násillí postupovať podľa jednotnej dohodnutej štatistickej definície.
- Zvážiť systém prepojenia databáz jednotlivých inštitúcií, prípadne vytvoriť systém ich vertikálnej integrácie (napríklad na základe identifikátora jednotlivého páchatel'a) tak, aby bolo možné vysledovať vývoj jednotlivých prípadov počas celého trestného konania. V prípade presných a spoľahlivých dát, ktoré je možné triediť na základe stanovených kategórií – veku a pohlavia páchatel'a a poškodenej obete, ich vzájomného vzťahu a definovaných trestných činov by tieto dáta mohla mať k dispozícii prokuratúra, ktorá dozoruje prípravné konanie a vedie dáta aj o výsledkoch súdneho konania.

Zoznam použitej literatúry

Chisholm, C. A., Bullock, L., Ferguson, J. E. (2017) Intimate Partner Violence in Pregnancy: Screening and Intervention. *American Journal of Obstetrics and Gynecology*, 217(2):145-149. doi: 10.1016/j.ajog.2017.05.043.

DG JUSTICE GUIDANCE DOCUMENT related to the transposition and implementation of Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA.

Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu, 2011.

Indicators on Intimate Partner Violence and Rape, EIGE 2017.

Inštrukcia Ministerstva spravodlivosti SR 2/2018 z 5. februára 2018 č. 36325/2018-130 o súdnej štatistike doplnená Inštrukciou MS SR 2/2019 zo 7. februára 2019 č. 36018/2019/130.

Nariadenie MV SR č. 83/2014 o používaní evidenčno-štatistického systému kriminality a systému súčasne stíhaných osôb.

Národný akčný plán pre prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách na roky 2014 – 2019.

Očenášová, Z., Burajová, B. Analýza súdnych rozhodnutí v prípadoch násilia páchaného na ženách. Koordinačno-metodické centrum pre prevenciu násilia na ženách – Inštitút pre výskum práce a rodiny. V tlači.

Odborné usmernenie o postupe zdravotníckych pracovníkov pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti žene ohrozenej násilím č. 22247/2008 – OZS z dňa 5.11.2008.

Príloha č. 1 k odbornému usmerneniu o postupe zdravotníckych pracovníkov pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti žene ohrozenej násilím č. 22247/2008 – OZS z dňa 5.11.2008.

Proposed Recommendations for the Improvement of the Intimate Partner Violence Data Collection by the Police and Justice Sector in Slovakia, EIGE, 2017.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ z 25. októbra 2012, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov a ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2001/220/SVV.

Spangaro J., Zwi, A., Poulos, R. (2009) The Elusive Search for Definitive Evidence on Routine Screening for Intimate Partner Violence. *Trauma Violence Abuse* 2009; 10; 55.

Správa generálneho prokurátora Slovenskej republiky o činnosti prokuratúry v roku 2018.

Štatistická ročenka MS SR 2018.

Zákon č. 305/2005 Z.z. Trestný zákon

Zákon č. 301/2005 Z.z. Trestný poriadok

Zákon č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok

Príloha č. 1: Štatistická definícia trestných činov domáceho a partnerského násillia

- § 144 úkladná vražda
- § 145 vražda
- § 147 – 148 zabitie
- § 155 – 157 ublíženie na zdraví
- § 183 obmedzovanie osobnej slobody
- § 188 lúpež
- § 189 vydieranie
- § 194 porušovanie domovej slobody
- § 199 znásilnenie
- § 200 sexuálne násillie
- § 201 – 202 sexuálne zneužívanie
- § 208 týranie blízkej a zverenej osoby
- § 212 krádež
- § 213 sprenevera
- § 221 podvod
- § 245 poškodzovanie cudzej veci
- § 359 násillie proti skupine obyvateľov
- § 360 nebezpečné vyhrážanie
- § 360a nebezpečné prenasledovanie

Príloha č. 2: Návrh indikátorov rodovo podmieneného násilia a ich vykazovania

Indikátor	Inštitúcia zbierajúca dáta	Štatistická jednotka	Metadáta
Počet žien - obetí partnerského násilia	Polícia	Vzťah	§ 147 – 148 zabitie, § 155 – 157 ublíženie na zdraví, § 183 obmedzovanie osobnej slobody, § 188 lúpež, § 189 vydieranie, § 194 porušovanie domovej slobody, § 199 znásilnenie, § 200 sexuálne násilie, § 208 týranie blízkej a zverenej osoby, § 212 krádež, § 213 sprenevera, § 221 podvod, § 245 poškodzovanie cudzej veci, § 359 násilie proti skupine obyvateľov, § 360 nebezpečné vyhrážanie, § 360A nebezpečné prenasledovanie. Vzťah medzi páchatelom a poškodenou: manžel, druh, bývalý manžel, bývalý druh.
Počet skutkov partnerského násilia na ženách	Polícia		V súčasnosti nie je možné uviesť, keďže zaznamenaný počet vzťahov nezodpovedá počtu skutkov. Je potrebné zmeniť systém štatistického vykazovania tak, aby bolo možné odlíšiť počet skutkov, obetí a páchatelov.
Počet páchatelov partnerského násilia na ženách	Polícia	Vzťah	§ 147 – 148 zabitie, § 155 – 157 ublíženie na zdraví, § 183 obmedzovanie osobnej slobody, § 188 lúpež, § 189 vydieranie, § 194 porušovanie domovej slobody, § 199 znásilnenie, § 200 sexuálne násilie, § 208 týranie blízkej a zverenej osoby, § 212 krádež, § 213 sprenevera, § 221 podvod, § 245 poškodzovanie cudzej veci, § 359 násilie proti skupine obyvateľov, § 360 nebezpečné vyhrážanie, § 360A nebezpečné prenasledovanie. Vzťah medzi páchatelom a poškodenou: manžel, druh, bývalý manžel, bývalý druh.
Počet žien - obetí fyzického partnerského násilia	Polícia	Vzťah	V súčasnosti nie je možné dostatočne identifikovať všetky prípady fyzického násilia. Bolo by to možné po zavedení dodatočnej kategórie v štatistickom liste – prítomnosť fyzického násilia.
Počet žien - obetí psychického partnerského násilia	Polícia	Vzťah	§ 189 vydieranie, § 194 porušovanie domovej slobody, § 208 týranie blízkej a zverenej osoby, § 359 násilie proti skupine obyvateľov, § 360 nebezpečné vyhrážanie, § 360A nebezpečné prenasledovanie. Vzťah medzi páchatelom a poškodenou: manžel, druh, bývalý manžel, bývalý druh
Počet žien - obetí sexualizovaného partnerského násilia	Polícia	Vzťah	§§ 199 a 200, vzťah medzi páchatelom a poškodenou: manžel, druh, bývalý manžel, bývalý druh
Počet žien - obetí ekonomického partnerského násilia	Polícia	Vzťah	§ 188 lúpež, § 212 krádež, § 213 sprenevera, § 221 podvod, § 245 poškodzovanie cudzej veci. Vzťah medzi páchatelom a poškodenou: manžel, druh, bývalý manžel, bývalý druh

Počet žien nahlasujúcich sexualizované násilie	Polícia	Obet'	§ 199 a 200, obeť: žena, vek: od 19 rokov
Počet žien zabitých partnerom	Polícia	Obet'	§§ 144, 145, 147, 148. Vzťah medzi páchatelom a poškodenou: manžel, druh, bývalý manžel, bývalý druh
Počet ochranných opatrení v prípadoch partnerského násilia	MS SR	x	Nie je vytvorený štatistický systém na zaznamenávanie
Počet mužov obžalovaných z partnerského násilia	MS SR	Páchateľ	§ 147 – 148 zabitie, § 155 – 157 ublíženie na zdraví, § 183 obmedzovanie osobnej slobody, § 188 lúpež, § 189 vydieranie, § 194 porušovanie domovej slobody, § 199 znásilnenie, § 200 sexuálne násilie, § 208 týranie blízkej a zverenej osoby, § 212 krádež, § 213 sprenevera, § 221 podvod, § 245 poškodzovanie cudzej veci, § 359 násilie proti skupine obyvateľov, § 360 nebezpečné vyhrážanie, § 360A nebezpečné prenasledovanie. Pohlavie páchatela: muž, pohlavie obete: žena, vzťah medzi páchatelom a poškodenou: manžel, druh, bývalý manžel, bývalý druh
Počet mužov odsúdených za partnerské násilie	MS SR	Páchateľ	§ 147 – 148 zabitie, § 155 – 157 ublíženie na zdraví, § 183 obmedzovanie osobnej slobody, § 188 lúpež, § 189 vydieranie, § 194 porušovanie domovej slobody, § 199 znásilnenie, § 200 sexuálne násilie, § 208 týranie blízkej a zverenej osoby, § 212 krádež, § 213 sprenevera, § 221 podvod, § 245 poškodzovanie cudzej veci, § 359 násilie proti skupine obyvateľov, § 360 nebezpečné vyhrážanie, § 360A nebezpečné prenasledovanie. Pohlavie páchatela: muž, pohlavie obete: žena, vzťah medzi páchatelom a poškodenou: manžel, druh, bývalý manžel, bývalý druh
Počet mužov väznených alebo obmedzených na slobode za partnerské násilie	MS SR	Páchateľ	§ 147 – 148 zabitie, § 155 – 157 ublíženie na zdraví, § 183 obmedzovanie osobnej slobody, § 188 lúpež, § 189 vydieranie, § 194 porušovanie domovej slobody, § 199 znásilnenie, § 200 sexuálne násilie, § 208 týranie blízkej a zverenej osoby, § 212 krádež, § 213 sprenevera, § 221 podvod, § 245 poškodzovanie cudzej veci, § 359 násilie proti skupine obyvateľov, § 360 nebezpečné vyhrážanie, § 360A nebezpečné prenasledovanie. Pohlavie páchatela: muž, pohlavie obete: žena, vzťah medzi páchatelom a poškodenou: manžel, druh, bývalý manžel, bývalý druh

